

nummer 8/1984

oktober

Inbraak

W

wetenschappelijk

O

onderzoek- en

D

documentatie

C

centrum

verschijnt

10 × per jaar

Justitiële verkenningen

Inhoud

Blz.

- 3 **Voorwoord**
- 5 **drs. A. Röell.** Inbraken: wat weten we ervan?
een inleidend artikel.
- 27 **drs. A. Röell.** Inbraakpreventie door het mer-
ken van eigendommen: werkt het?
- 40 **M. Maguire.** Het voorzien in de behoeften van
slachtoffers van inbraak: vragen voor de po-
litie en het strafrechtelijk systeem.
- 51 **P. Mayhew.** Technopreventie: in hoeverre helpt
het?
- 59 **Literatuuroverzicht**
- 59 Algemeen
- 60 Strafrecht en strafrechtspleging
- 64 Criminologie
- 74 Gevangeniswezen
- 76 Psychiatrische zorg
- 77 Kinderbescherming
- 79 Politie
- 83 Drugs
- 87 **Boekwerken**

Voorwoord

Dit themanummer van Justitiële Verkenningen is geheel gewijd aan het onderwerp Inbraak. Geopend wordt met een inleidend artikel van drs. A. Röell die zich de vraag stelt: 'Inbraken: Wat weten we ervan?'

De auteur zet aan de hand van onderzoeken in Nederland, V.S. en Engeland een aantal gegevens op een rijtje met betrekking tot het fenomeen inbraak. Behalve cijfers over de omvang en de ontwikkeling van dit verschijnsel tracht de auteur enig inzicht te geven in: de plaats waar wordt ingebroken, het moment en de wijze waarop en wat er wordt gestolen. Ook wordt stilgestaan bij zowel de dader als het slachtoffer van dit delict.

3

Een van de meest recente acties gericht op inbraakbestrijding betreft de actie 'Goed Gemerkt'. In het tweede artikel getiteld: 'Inbraakpreventie door het merken van eigendommen: werkt het?', wordt hiervan verslag gedaan. Drs. A. Röell zet uiteen in hoeverre deze actie zowel in Nederland als in de V.S. niet tot de gewenste resultaten heeft geleid.

Van Engelse oorsprong zijn de twee hierop aansluitende artikelen in bewerkte vorm van Mike Maguire en Pat Mayhew. Het eerste artikel draagt als titel: 'Het voorzien in de behoeften van slachtoffers van inbraak: vragen voor de politie en het strafrechtelijk systeem.' Maguire bespreekt hierin achtereenvolgens: de emotionele steun aan het slachtoffer; het stimuleren van een grotere participatie van het slachtoffer aan het strafproces; mogelijkheden tot het verkrijgen van schadevergoeding en andere vormen van praktische hulp.

'Technopreventie: in hoeverre helpt het', is de titel van het slotartikel. Eén van de conclusies hiervan luidt dat het inbrekers eerder gaat om de gelegenheid die geboden wordt in te breken (alleenstaande huizen) dan dat zij zich zouden laten afschrikken door de meest gebruikelijke technische beveiligingssystemen.

Inbraken: wat weten we ervan?

door drs. A. Röell*

1. Inleiding

Als Nederlanders aan criminaliteit denken dan is dat in de eerste plaats aan inbraak. (Röell, 1983). In Engeland maakt men zich over geen ander misdrijf zoveel zorgen als over inbraak (Hough en Mayhew, 1983). De verkoop van speciale sloten, dievenklauwen, alarminstallaties, schakelklokken en dergelijke is zowel in Engeland als in Nederland de laatste jaren met sprongen gegroeid.

5

De bezorgdheid over inbraak lijkt niet alleen of zelfs niet in de eerste plaats voort te komen uit bezorgdheid over de eventuele financiële schade. Dat een vreemde het huis binnendringt, onopgemerkt terwijl men ligt te slapen, en met zijn 'viéze vingers' in privé-spullen rommelt, is voor de meeste inbraakslachtoffers een zeer schokkende ervaring die nog lang daarna grote invloed kan hebben op het doen en denken van inbraakslachtoffers. In verreweg de meeste gevallen is en blijft de dader onbekend en kan de fantasie van inbraakslachtoffers dé vrije loop nemen. Inbrekers kunnen worden gezien als gevaarlijke, gewelddadige onbekenden die er meestal niet tevreden mee zijn dingen te stelen maar bovendien alles wat ze niet kunnen meenemen uit woede of afgunst kort en klein slaan. Na één inbraak kennen de daders de weg en ze zullen zeker terugkomen om de zaak af te maken. Men kan zich ook gaan inbeelden dat bekenden met wie men om de een of andere reden op gespannen voet staat de daders zijn geweest. Dergelijke gedachten kunnen gemakkelijk leiden tot het gevoel niet langer veilig te zijn in het eigen huis, tot paranoïde verdenkingen en ze kunnen sociale relaties tussen mensen vergiftigen.

* De auteur is als onderzoeker verbonden aan het WODC.

De bedoeling van dit artikel is om een overzicht te geven van wat er bekend is over inbraak, in het bijzonder over inbraak in woonhuizen. Misschien kan zo een aantal misvattingen over inbraak en inbrekers uit de weg worden geruimd. Bovendien kunnen op basis van deze gegevens de verschillende mogelijkheden ter bestrijding en voorkoming van inbraak beter worden beoordeeld. Kennis over inbraken, waar, wanneer en hoe vaak ze plaatsvinden, en over inbrekers, hun gedrag en opvattingen, zijn een eerste vereiste voor een effectieve bestrijding van het probleem en dit artikel wil een bijdrage aan deze kennis geven. Voorts zal in het hieropvolgende artikel aandacht besteed worden aan een speciale vorm van inbraakbestrijding. Verslag wordt gedaan van ervaringen met de actie 'Goed Gemerkt'.

2. De bronnen van de gegevens

6

Een studie specifiek over inbraak bestaat er niet in Nederland. Wat erover bekend is komt uit verspreide bronnen zoals de slachtoffer-enquêtes die sinds het begin van de jaren '70 in Nederland worden gehouden (o.a. van Dijk en Steinmetz 1979), en enkele deelstudies (o.a. Röell, 1983; Wessels en Huges, 1974).

In Noord-Amerika en Engeland zijn de laatste jaren wel enige breed opgezette studies naar inbraak uitgevoerd en gepubliceerd. In 1974 verscheen een uitgebreid overzicht over inbraken in woonhuizen in Boston van de hand van Reppetto. Waller en Okihiro (1978) hebben een vergelijkbaar onderzoek gedaan naar inbraak in Toronto. Onlangs is een interessant boek van Maguire (1982) verschenen over inbraken, inbrekers en slachtoffers in Engeland. Ook kan verwezen worden naar 'Coping with burglary' (nog te verschijnen) waaraan de twee bewerkingen verderop in dit themanummer zijn ontleend.

Een van de uitkomsten waar vooral Maguire nadruk op legt is de lokale variatie in vrijwel alle aspecten van inbraak. Inbraken in de centra van grote steden verschillen bijvoorbeeld in veel opzichten van inbraken op het platteland. Wat op de ene plaats een effectieve bestrijding van het probleem is, behoeft dat

daarom op een andere plaats nog niet te zijn. Zowel bij de bestudering als bij de bestrijding van inbraak is het verstandig hiermee rekening te houden.

De gegevens over misdaad en misdadigers zijn helaas vaak verre van betrouwbaar en vanwege verschillen in methodologie en definitie moeilijk te interpreteren en vergelijken. Ook al blijft er om deze redenen soms twijfel gerechtvaardigd, men zal het met de bestaande gegevens moeten doen. Als enige troost zou kunnen gelden dat de gegevens over inbraak in het algemeen betrouwbaarder blijken te zijn dan gegevens over de meeste andere vormen van criminaliteit.

3. Omvang en ontwikkeling

In 1981 kwamen in Nederland bijna 215.000 gevallen van inbraak ter kennis van de politie. Met uitzondering van eenvoudige diefstal (waaronder ook zakkenrollerij en winkeldiefstal) is inbraak daarmee het meest voorkomende of tenminste het meest gemelde misdrijf uit het Wetboek van Strafrecht (CBS-maandstatistieken). Bovendien is geen ander misdrijf, uitgezonderd vernieling, de laatste jaren zo sterk toegenomen als inbraak. In de jaren '60 was er zelfs een vervijfvoudiging van het aantal ter kennis van de politie gekomen inbraken. Tussen 1974 en 1981 was er nog een toename van 127% van inbraakmeldingen bij de politie.

Naast de toename van het aantal huishoudens kunnen ook de groei van het politiekorps (tussen 1966 en 1983 nam het aantal politiemensen toe van 140 tot 202 per 100.000 inwoners) en veranderingen in de registratie van inbraakmeldingen voor een deel verantwoordelijk zijn voor deze explosieve groei van het aantal inbraken. Hiermee is één van de problemen verbonden aan politiegegevens aangegeven: wat doet de politie met inbraakmeldingen? Een ander probleem is: welk deel van alle inbraken wordt door de slachtoffers gemeld bij de politie?

Een oplossing voor o.a. deze onzekerheden verbonden aan politiegegevens heeft men gezocht in de zogenaamde slachtofferenquêtes. Door een representatief deel van de bevolking te vragen of ze het afgelopen jaar slachtoffer

van inbraak is geweest, zou het 'werkelijke' aantal inbraken kunnen worden vastgesteld. Bovendien biedt de slachtofferenquête de mogelijkheid nog vele andere interessante vragen te stellen: of men aangifte heeft gedaan, wat er is gestolen, of men preventiemaatregelen had genomen, etc.

In 1982 was 2,2% van de ondervraagde Nederlanders (van 15 jaar en ouder) slachtoffer van een inbraak geworden (CBS-slachtoffer-enquête).

In 1974 was dat nog maar 0,7% van de ondervraagden. Tussen 1974 en 1982 is de kans om slachtoffer van inbraak te worden dus tenminste verdubbeld en misschien wel verdriedubbeld. Nederlandse huishoudens lopen nu gemiddeld het risico eenmaal in de ongeveer 35 jaar slachtoffer van inbraak of een inbraakpoging te worden. Gemiddeld eenmaal in de 50 jaar wordt er ook werkelijk iets gestolen.

In Engeland lopen huishoudens een vergelijkbaar risico maar in de V.S. wordt men gemiddeld iedere 15 jaar slachtoffer van inbraak of een inbraakpoging (Winchester en Jackson, 1982).

Ongeveer 80% van de inbraakslachtoffers in Nederland zegt dat ze aangifte heeft gedaan bij de politie. Dit aangiftepercentage is sinds 1974 vrijwel niet veranderd en verschilt ook nauwelijks van dat in de V.S. en in Engeland. Het aangiftepercentage van inbraak is hoger dan van de meeste andere misdrijven. Niet alleen doen inbraakslachtoffers vaak aangifte, ook gaat de politie over het algemeen serieus in op inbraakaangiften. Desondanks is het percentage opgehelderde inbraken de laatste tijd duidelijk aan het afnemen. In 1950 werd nog bijna 50% van de gemelde inbraken door de politie opgehelderd, in 1972 was dat teruggelopen tot 27% en in 1981 was het nog maar 17% (CBS-maandstatistieken). In Amsterdam was het percentage opgehelderde inbraken in 1981 zelfs niet meer dan 8%. Het is mogelijk dat deze afname van het ophelderingspercentage voor een deel aan gewijzigd politiebeleid toegeschreven kan worden. Uit het oogpunt van tijdsbesparing wordt het politie-onderzoek gestopt zodra er voldoende bewijs tegen de verdachte is. Doorgaan met onderzoek en vooral met verhoor zou waarschijnlijk nog vele andere zaken kunnen oplossen maar kost tijd die beter

aan een andere verdachte kan worden besteed (Nuijten-Edelbroek en ter Horst, 1980). In de V.S. hebben Greenwood e.a. (1977) overtuigend aangetoond dat slechts een klein deel van de inbraken kan worden opgelost met de traditionele politiemethoden. De twee belangrijkste redenen voor het lage ophelderingspercentage van inbraken lijken dat in verreweg de meeste gevallen de slachtoffers de inbraak pas ontdekken als de dader al lang en breed is verdwenen en dat er meestal tussen dader en slachtoffer geen relatie bestaat waardoor er zelden direct een voor de hand liggende verdachte is. Op het moment dat de politie wordt gewaarschuwd is ieder spoor allang koud en meestal kan het slachtoffer geen enkele aanwijzing geven over de vermoedelijke dader. Greenwood e.a. (1977), en verschillende andere onderzoekers in de V.S. en ook in Engeland zijn daarom van mening dat als er niet direct voldoende aanwijzingen zijn voor een oplossing van de inbraak, verder politie-onderzoek bij inbraken weinig zin heeft.

De toename van het aantal inbraken in woonhuizen hangt samen met een aantal maatschappelijke ontwikkelingen. Ten eerste is er door de toenemende welvaart een constante groei van het aantal goederen dat men in huis heeft. Er is voor inbrekers steeds meer in woonhuizen te halen. Ten tweede is er de laatste jaren een grote toename van het aantal huishoudens. Tussen 1960 en 1982 nam het aantal huishoudens in Nederland toe van 3,1 miljoen tot 5,1 miljoen. Dat is een groei van ruim 60%. In diezelfde tijd groeide het inwonertal met slechts 25%. De groei van het aantal huishoudens is voor een groot deel het gevolg van het kleiner worden van gezinnen (CBS-maandstatistiek van de bevolking, juli, 1984). De sterke toename van het aantal één- en tweepersoonshuishoudens samen met de grotere deelname van vrouwen aan het arbeidsproces leiden er bovendien toe dat steeds meer huizen overdag onbeheerd achterblijven. Behalve de potentiële opbrengst zijn daarom ook de mogelijkheden voor inbraak in woonhuizen de laatste tijd sterk toegenomen. Ten derde zou uit de gegevens van verzekeringsmaatschappijen blijken dat door toename en perfectionering van technische beveiliging in bijv. bankgebouwen, girokantoren, winkels en

pakhuizen, een verschuiving van inbraken van bedrijfsgebouwen naar woonhuizen is opgetreden (Wessels en Huges, 1974).

4. Waar en wanneer wordt ingebroken?

Een tweede ontwikkeling van de laatste tijd waar de verzekeringswereld op heeft gewezen is een verschuiving van inbraken van de stad naar het platteland (Wessels en Huges, 1974). Voor deze verschuiving kan echter weinig steun worden gevonden in de resultaten van de slachtofferenquêtes. Tussen 1976 en 1980 is de kans om slachtoffer van inbraak te worden in de grotere steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) toegenomen van 1,2 naar 3,2% terwijl op het platteland in die periode de kans toenam van 0,6 naar 1,2% (CBS). De slachtofferkans is zowel in de grote steden als op het platteland sterk toegenomen, maar in de steden blijft het risico meer dan tweemaal zo groot als op het platteland. Uit Amerikaanse en Engelse studies blijkt dat binnen de steden de hoogste inbraakcijfers in de sociaal en economisch meest achtergebleven buurten voorkomen (o.a. Scarr, 1973; Reppetto, 1974; Waller en Okihiro, 1978; Maguire, 1982). De relatie tussen inkomen en slachtofferkans is niettemin onduidelijk. Sommige onderzoekers vonden dat de lage inkomensgroepen de grootste kans lopen slachtoffer van inbraak te worden (o.a. Waller en Okihiro, 1978; Winchester en Jackson, 1982), anderen vonden dat niet (o.a. Ennis, 1967; Walsh, 1980; Sparks, 1977; Röell, 1983). De op het eerste gezicht tegenstrijdige uitkomst dat wél vooral arme buurten maar niet speciaal arme mensen veel door inbraken worden geteisterd, heeft men wel proberen te verklaren met de veronderstelling dat inbrekers weliswaar meestal dichtbij huis, dat wil zeggen in achtergebleven buurten in het centrum van grote steden, inbreken maar daar wel de rijkste doelen uitkiezen (Reppetto, 1974). Uit verschillende studies blijkt echter dat de rijkdom van het doel niet zo'n belangrijke factor is bij het maken van een keuze door inbrekers (Bennett en Wright, 1984; Winchester en Jackson, 1982). De keuze van het inbraakproject wordt, zoals vooral uit Engels onderzoek

is gebleken, door een groot aantal factoren beïnvloed.

Winchester en Jackson (1982) hebben de kenmerken van huizen waar is ingebroken op een rijtje gezet en kwamen tot de volgende conclusies. Het belangrijkste kenmerk van huizen waar werd ingebroken was, dat ze ongezien benaderd en binnengedrongen konden worden. Het tweede kenmerk was dat er vaak niemand thuis was. Of er veel te halen is of niet bleek pas op de derde plaats te komen en of er veel aan diefstalbeveiliging was gedaan of niet bleek nauwelijks een rol te spelen. In huizen waar veel inbraakpreventiemaatregelen waren genomen werd zelfs vaker ingebroken dan in huizen waar minder aan inbraakpreventie was gedaan (Maguire, 1982; Röell, 1983). Uit interviews met gepakte inbrekers komt hetzelfde beeld naar voren (Bennett en Wright, 1984). Ze zoeken in de eerste plaats huizen waar ze ongezien binnen kunnen komen en huizen waar niemand aanwezig is. Of het huis de indruk wekt dat er veel te halen valt speelt een minder grote rol en de mate van beveiliging komt volgens de geïnterviewde inbrekers pas op de laatste plaats. Alleen door alarminstallaties en lawaaierige honden zeiden sommige inbrekers afgeschrikt te worden. In sommige huizen wordt bijna met de regelmaat van de klok ingebroken. Er zijn echter geen aanwijzingen dat telkens dezelfde inbrekers terugkeren. Veel waarschijnlijker is dat deze huizen in alle opzichten 'gunstig' zijn voor inbrekers.

11

De meeste inbraken vinden, voorzover bekend, overdag plaats op doordeweekse dagen. Vrijdag- en zaterdagavond, de uitgaansavonden, zijn echter ook toptijden voor inbrekers. Driekwart of meer van alle inbraken in woonhuizen vindt plaats bij afwezigheid van de bewoners (Repetto, 1974; Maguire, 1982). Confrontaties tussen inbrekers en slachtoffers zijn dan ook uiterst zeldzaam. In 11% van de 322 door Maguire onderzochte inbraken werd de inbreker in zijn werk gestoord door de aanwezigheid of thuiskomst van de bewoner(s), in 6% werd de inbreker alleen maar gezien of gehoord en in 4% vond een mondelinge of fysieke confrontatie plaats. Bij geen van deze

confrontaties liep de bewoner lichamelijke verwondingen op. In Nederland vinden er nu jaarlijks tussen 10 en 20 gevallen plaats van doodslag of zwaar lichamelijk letsel toegebracht door inbrekers. Dat is ongeveer 0,01% van alle bij de politie gemelde inbraken in woonhuizen.

5. Hoe wordt ingebroken?

Voor het binnendringen van woonhuizen is weinig speciale kennis vereist, hoogstens lef. Zowel in Engeland (Maguire, 1982) als in Boston (Repetto, 1974) werd bij slechts 11% van de inbraken vastgesteld dat er een instrument was gebruikt; meestal een schroevendraaier of een breekijzer. In ongeveer eenderde van de inbraken kon de inbreker eenvoudigweg door een open deur of raam naar binnen. In minstens de helft van alle inbraken werd er een ruit ingedrukt. In Engeland komen inbrekers meestal door ramen aan de achterkant van huizen naar binnen (Maguire, 1982). In Amerika maken inbrekers meer gebruik van de voordeur (Repetto, 1974; Waller en Okihiro, 1978). Voor Nederland ontbreken systematische gegevens maar bij de politie is men er over het algemeen van overtuigd dat, evenals in Engeland, inbrekers veelal via ramen aan de achterkant, op de begane grond, naar binnen komen.

12

Een vrij algemeen verbreid idee over inbrekers is dat ze, vooral als ze niet voldoende van hun gading hebben kunnen vinden, alles kort en klein slaan en soms zelf het huis met urine of uitwerpselen bevuilen. Uit Engels en Amerikaans onderzoek blijkt echter dat in niet meer dan 2 à 3% van de inbraken sprake is van moedwillige vernielingen of van bevuiling (Scarr, 1973; Walsh, 1980). Ook uit Nederlands onderzoek blijkt dat grote vernielingen zeldzaam zijn. Bij bijna 40% van de inbraken (n = 133) in 1983 in Deventer en omgeving was geen enkele braakschade veroorzaakt door de inbreker(s). In ruim 70% van de gevallen bedroeg de schade minder dan 100 gulden. Meestal bestond de schade uit een gebroken ruit. Inbrekers zijn er in de eerste plaats op uit om te stelen wat ze kunnen zonder betrapt te worden. Uit angst voor betrapting gaan ze in de regel zo snel mogelijk te werk. Daarin past het meestal niet om alles kapot te gooien en te ver-

vuilen. Alleen in afgelegen huizen en als het zeker is dat de bewoners afwezig zijn en voorlopig niet terug zullen komen, kunnen inbrekers zich eventueel de herrie en de tijd veroorloven om alles overhoop te gooien.

6. Wat wordt gestolen?

Uit slachtofferenquêtes in 1982 en 1983 in Deventer en omgeving blijkt dat in ongeveer 80% van de inbraken en inbraakpogingen de inbrekers binnen waren geweest en in 70% was er iets gestolen.

Verreweg het meest werden geld en cheques gestolen. Sieraden en zilver kwamen op de tweede plaats, daarna t.v.'s en geluidsapparatuur, op de vierde plaats kwamen antiek en kunst en tenslotte sigaretten, alcohol, etc. Deze volgorde verschilt ongetwijfeld van plaats tot plaats; in Wassenaar zal meer antiek en kunst worden gestolen dan in de Haagse Schildersbuurt. Geld en cheques komen echter vrijwel overal waar dit is onderzocht op de eerste plaats. Alleen in Gerrards Cross, een zeer rijk forenzen plaatsje (8.000 inw.) onder de rook van Londen, waren juwelen de meest populaire buit (Maguire, 1982).

13

In 1983 bedroeg volgens inbraakslachtoffers in Deventer en omgeving de waarde van het gestolene in de helft van de gevallen niet meer dan 1.000 gulden. In Banbury en Reading werd in de meerderheid van de inbraken voor hooguit 200 gulden gestolen maar in Gerrards Cross werd bij de doorsnee inbraak voor zeker 4.000 gulden gestolen. Deze grote verschillen weerspiegelen verschillen in rijkdom tussen de plaatsen. In Engeland nam in de jaren '70 het aantal inbraken waarbij kostbare goederen als juwelen, zilver, kunst en antiek, werden gestolen, veel sterker toe dan het totale aantal inbraken. Er worden weliswaar bij de meerderheid van de inbraken nog steeds goederen van betrekkelijk geringe waarde gestolen, maar er vindt wel een duidelijke verschuiving naar de waardevolle goederen plaats. Vermoedelijk gebeurt ditzelfde ook in Nederland.

Slechts bij grote uitzondering komt iets van de gestolen goederen terug bij de eigenaars. In Engeland kreeg 12% van de inbraakslachtoffers iets terug (Maguire, 1982), in Deventer was dat

10%. Niet meer dan een kwart van de mensen in Deventer en omgeving die iets terugkreeg, kreeg dat via de politie terug. In verreweg de meeste gevallen heeft men zelf de spullen op een of andere wijze teruggevonden. Eén van de problemen voor de politie is dat zij van veel van de gestolen goederen die ze bij inbrekers of helers vindt, de eigenaars niet kan achterhalen en dat voor veel goederen niemand zich als eigenaar komt melden.

7. De inbrekers

Kan er wel iets over inbrekers worden gezegd als maar 17% van de geregistreerde inbraken en hoogstens 10% van alle inbraken (incl. de niet-geregistreerde) wordt opgelost? Blijven niet verreweg de meeste inbrekers onbekend en verschillen de gepakte inbrekers niet van degene die uit de handen van de politie en justitie weten te blijven? Er is een aantal gronden om aan te nemen dat dit probleem minder groot is dan op het eerste gezicht lijkt.

14

Recidivisme onder inbrekers is zeer hoog. Bijna 70% van de veroordeelde inbrekers komt binnen zes jaar weer voor de rechter, meestal opnieuw wegens een inbraak (van der Werff, 1979). Bij geen ander misdrijf is het recidiveniveau zo hoog. Bovendien bekennen inbrekers gemiddeld nog twee andere inbraken te hebben gepleegd naast de inbraak waarvoor ze zijn gepakt (Maguire, 1982). Dat is vermoedelijk wel het minimum want het is onwaarschijnlijk dat gearresteerden uit zichzelf meer tegenover de politie zullen bekennen dan waarvoor al enige verdenking bestaat.

Tegenover de politie bekenden inbrekers gemiddeld nog twee inbraken, tegenover de onderzoekers Bennett en Wright (1984) die inbrekers in Engelse gevangenissen hebben geïnterviewd bekenden de inbrekers 50 of meer inbraken te hebben gepleegd! Bovendien zei meer dan driekwart van hen ervan overtuigd te zijn dat op den duur iedere inbreker wel eens zou worden gepakt. Er is dus alle aanleiding te veronderstellen dat een betrekkelijk klein aantal inbrekers verantwoordelijk is voor een groot aantal inbraken en dat op den duur bijna alle persistente inbrekers wel eens worden gepakt (Repetto, 1974; Maguire, 1982).

Wolfgang (1972) schatte dat in Philadelphia 6% van de inbrekers verantwoordelijk is voor meer dan 50% van alle inbraken.

Inbrekers zijn er in alle soorten en maten; jongeren en ouderen, ervaren en onervaren, zij die vaak inbreken en zij die het zelden doen of slechts eenmaal hebben gedaan, inbrekers die zich op een bepaalde buit specialiseren en inbrekers die bijna alles nemen wat hen voor de handen komt, enz. In Nederland is bijna de helft van alle veroordeelden wegens inbraak jonger dan 17 jaar (CBS-maandstatistiek). Uit een self-report-studie in Noorwegen blijkt dat de piek-leeftijd wat betreft het plegen van inbraken zelfs al (N.B.) tussen de 10 en 14 jaar zou liggen (Christie, e.a., 1965). Veel, zo niet de meeste van deze kinderen plegen echter één of enkele kleine inbraken en gaan er niet mee door (Maguire, 1982). Maguire vermoedt dat in Engeland rond de 40% van de inbraken wordt gepleegd door deze groep jongeren die in een bepaalde levensfase één of enkele malen inbreekt maar er daarna in meerderheid niet mee doorgaat. Meer dan de helft van alle inbraken zou dan door een kleine groep persistente inbrekers worden gepleegd.

15

Gepakte inbrekers komen voor het grootste deel uit de sociaal en economisch meest achtergebleven buurten in de grote steden (Repetto, 1974; Baldwin en Bottoms, 1976; Maguire, 1982). De hoge inbraakcijfers in deze buurten in de binnensteden zijn een gevolg van het feit dat daar een groot deel van de inbrekerpopulatie woont en dat veel inbrekers dichtbij huis hun inbraken blijken te plegen. Uit onderzoek in Amerika (Brantingham en Brantingham, 1975) en Engeland (Baldwin en Bottoms, 1976) blijkt dat bij meer dan de helft van alle (opgeloste) inbraken de dader minder dan één kilometer van huis is gegaan om zijn slag te slaan. In dit opzicht is er wel enig verschil tussen jongeren en ouderen; ouderen gaan wat verder van huis dan jongeren. Op grond van deze gegevens concludeerde Repetto (1974) dat jongeren (onder de 18 jaar) in hun eigen buurt en zonder veel planning hun inbraken plegen, de 18- tot 25-jarigen zouden voor on-

geveer de helft van hun inbraken de eigen buurt uitgaan en inbrekers boven de 25 jaar bereiden hun inbraken meestal voor en gaan daarvoor naar buurten waar veel te halen is. Dit beeld wordt maar ten dele bevestigd door onderzoek in Engeland. Daar blijken de verschillen minder duidelijk te zijn (Maguire, 1982). Nederlandse gegevens ontbreken helaas nog.

16

Inbrekers zelf maar ook veel politiemensen en criminologen hebben de neiging inbrekers te verdelen in professionelen en amateurs. Nog afgezien van problemen van definitie kan men ook op empirische gronden twijfelen aan zo'n tweedeling. Onder de 40 inbrekers die Maguire (1982) uitgebreid heeft geïnterviewd waren er een paar hopeloze mislukkingen die regelmatig waren gepakt voor kleine, prutserig uitgevoerde inbraakjes waar ze vaak onder invloed van alcohol aan waren begonnen. Ook waren er drie die goed voorbereide en uitgevoerde inbraken hadden gepleegd en goede connecties hadden met afnemers van gestolen goederen. Maar de meerderheid van de geïnterviewden paste in geen van deze twee categorieën. Zij vertoonden afwisselend gedrag van de ene en van de andere categorie. Soms hadden ze met veel kennis een handige kraak gezet maar vaak waren ze ook zonder enig overleg en zeer onvoorzichtig te werk gegaan. Weinigen van hen lukte het voor langer dan twee jaar uit de handen van de politie te blijven.

De grote meerderheid van deze betrapte inbrekers weet wel hoe ze het zouden moeten aanpakken om succesvol te zijn maar gedraagt zich daar niet altijd naar. Veel van hen hebben te weinig zelfdiscipline, nemen onnodige risico's en hebben hun 'werk' te weinig georganiseerd om op den duur arrestatie te kunnen voorkomen. Ze praten weliswaar over inbreken als over een 'vak', proberen de indruk te wekken dat zij zeer georganiseerd en rationeel te werk gaan, maar in werkelijkheid lijkt hun 'beroeps carrière' nog het meest op die van de professionele gokker, die soms tijdelijk enig succes kan hebben maar op de lange duur zichzelf voor de gek houdt en praktisch altijd verliest.

De meeste inbrekers kennen een groot aantal collega's. Soms hebben ze samen in de bak gezeten en zoals alle mensen met eenzelfde interesse, zoeken ze elkaar op om informatie en ervaringen uit te wisselen. Iedereen die een carrière als inbreker wil maken moet eenvoudige contacten leggen in die wereld om nuttige informatie te krijgen en om helpers en helers te vinden. Zonder goede contacten in de inbrekers- en helerswereld kan een inbreker nauwelijks leven maar na arrestatie kunnen die contacten grote risico's meebrengen. Medewerking met de politie en het erbij lappen van collega's kan dan voor de gearresteerde zeer verleidelijk zijn als hij er zodoende zelf beter vanaf kan komen. De inbrekerswereld is onder andere om die reden vol van achterdocht en ruzie. Volgens Bottomley en Coleman (1981) zou tot 30% van de inbraken door de politie worden opgelost door bij ondervragingen gebruik te maken van deze ruzies.

17

Een ander probleem voor inbrekers is dat ze net zomin als wie dan ook niet of moeilijk buiten de erkenning en bewondering van hun collega's kunnen. Zich op zijn inbrekersprestaties laten voorstaan maakt het risico van arrestatie echter groot. Het sociale leven van de meeste door Maguire (1982) geïnterviewde inbrekers werd gekenmerkt door drinken, gokken, bravoure en het royaal uitgeven van geld. Geld dat snel is verdiend wordt gemakkelijk uitgegeven, ook al omdat de altijd aanwezige kans op arrestatie en gevangenis aanzet tot genieten zolang het nog kan en niet bepaald tot sparen voor de toekomst. Zo'n opvallende levensstijl trekt bijna onvermijdelijk op den duur de aandacht, ook van de politie.

De laatste jaren is er steeds nadrukkelijker een nieuwe groep inbrekers op het toneel verschenen: de drugsverslaafden. Meer nog dan voor andere inbrekers spelen overwegingen van risico's en winstverwachtingen, kosten en baten, voor drugsverslaafden waarschijnlijk een ondergeschikte rol. Zij handelen in de eerste plaats onder de dwang van de verslaving en het is de vraag of zelfs een verhoging van de pakkans veel invloed zal hebben op hun gedrag.

Het zeer hoge recidive-niveau wijst er overigens

op dat veroordeling en gevangenisstraf sowieso niet veel inbrekers afschrikt. Dit is ook wat blijkt uit de uitlatingen van de door Maguire geïnterviewde inbrekers. Ondanks vele jaren in de gevangenis herinnerden zij zich vooral hun meestal korte succesvolle perioden en waren ze ervan overtuigd dat inbreken lonend is. Deze overtuiging kan gebaseerd zijn op de herinnering van één of twee maanden waarin voor duizenden guldens bij elkaar is gestolen, terwijl dan wordt 'vergeten' dat daar maanden, zo niet jaren tegenover stonden waarin men geen cent had of die men in de gevangenis had doorgebracht. Om deze reden is er misschien weinig hoop dat een verhoging van de pakkans, als dat al mogelijk is, veel inbrekers zal afschrikken. Op heterdaad wordt een inbreker zelden betrapt en als hij later toch nog wordt gepakt dan beschouwt hij de inbraak niet achteraf alsnog als mislukt maar wijt hij zijn arrestatie meestal aan doorslaan van een collega. Dat de meeste inbrekers als ze ouder worden toch uit het vak stappen heeft meestal meer te maken met de gezinssituatie en een algehele desillusie met deze manier van leven dan met de pakkans.

8. Heling en helers

Wat de inbreker steelt moet hij kunnen verkopen of zelf kunnen consumeren. Als hij het zelf houdt loopt hij het risico bij een bezoek van de politie in de problemen te komen. Verkopen van gestolen goederen (bijv. per advertentie) is waarschijnlijk niet zo moeilijk, tenzij men het zeer regelmatig moet doen en het om grote hoeveelheden of om unieke en kostbare stukken gaat. Om veilig en tegen een min of meer redelijke prijs te kunnen verkopen moet een vaste relatie met een betrouwbare heler worden opgebouwd. Dat eist in de eerste plaats tijd want vertrouwen wordt door helers, uit zelfbescherming, niet snel gegeven. Jonge, onervaren inbrekers die zo'n vertrouwensrelatie nog niet hebben opgebouwd en inbrekers die om een of andere reden dat vertrouwen niet of niet meer hebben, beperken zich daarom bij voorkeur tot het stelen van geld en cheques of direct consumeerbare goederen zoals sigaretten en alcohol. Als zij toch waardevolle voorwerpen stelen moeten ze er bij familie, vrienden en

kennissen, in cafés en tweedehandswinkels mee gaan leuren. De prijs die ze daar kunnen vangen is laag en er is altijd het risico dat de koper om een of andere reden naar de politie stapt. Voor wie van inbraken wil leven is het vinden van een heler een eerste vereiste.

Naar heling en helers is in Nederland nog vrijwel geen onderzoek verricht. Het onderstaande is dan ook grotendeels gebaseerd op Engels (Maguire, 1982) en Schots (Mack, 1983) onderzoek. Om te beginnen loopt niet alle handel in gestolen goederen via helers. Vooral veel beginnende inbrekers of zij die onregelmatig een kraakje zetten, proberen vaak zelf in kroegen kopers te vinden. Binnen de groep die regelmatig heelt, zou men globaal drie types kunnen onderscheiden: de 'bekende heler', de gerespecteerde zakenman en de ex-inbreker. De bekende helers zijn, zoals de naam al zegt, bekend bij de politie en hebben vaak al een of twee veroordelingen wegens heling achter de rug. Kroegbazen, barkeepers, straathandelaren en eigenaars van kleine winkeltjes of zaken in minder florissante buurten behoren vrij vaak tot de groep van de bekende helers. Soms zijn dit ook de tussenpersonen tussen inbrekers en grotere helers en worden bij hen de gestolen goederen zolang opgeslagen.

19

De ex-inbreker is niet alleen afnemer van gestolen goederen maar meestal ook of vooral organisator en contactman. Hij geeft informatie over waar een goede slag geslagen kan worden, wat voor goederen worden gevraagd, hij brengt mensen met elkaar in contact en hij is vaak tussenpersoon tussen inbrekers en helers. Hij is door zijn rol als organisator veel nauwer verbonden met inbrekers en inbraak dan de meeste andere helers.

Tenslotte is er dan nog de gerespecteerde zakenman/winkelier. Deze groep neemt waarschijnlijk het grootste deel van de gestolen goederen af. De zakenman heeft over het algemeen geen crimineel verleden en meestal is helen voor hem slechts een zijlijn naast zijn legale handel. Hij koopt de gestolen goederen, soms via een tussenpersoon, en heeft verder niets met inbrekers en inbraak te maken. Voor veel in-

brekers, vooral beginnelingen, is het moeilijk met deze helers in contact te komen. Deze helers worden door inbrekers over het algemeen ook beschouwd als behorende tot die andere, de legale wereld en ook politie en justitie zien hen nauwelijks als misdadigers, vergelijkbaar met inbrekers. Voor de politie is de inbraak in principe opgelost als de dader is gepakt. De buit is dan nauwelijks meer van belang en dat daarnaar wordt doorgezocht nadat de dader is gepakt is uitzondering. Helers, met name de zakenman, hebben dan ook veel meer succes in hun streven uit handen van politie en justitie te blijven dan de inbrekers zelf (Mack, 1983).

9. De slachtoffers

20 Inbraakslachtoffers moeten, zoals we reeds zagen, vooral worden gezocht in de binnensteden en in de rijke (buiten)wijken van de grote steden. Veel politiemensen zijn er echter van overtuigd dat een toenemend deel van de inbraken in de binnensteden niet werkelijk heeft plaatsgevonden, maar slechts bij de politie is aangegeven om de verzekeringsuitkering te innen. Dat dit gebeurt lijkt nauwelijks twijfel, maar de mate waarin en in hoeverre het ook elders plaatsvindt, daarin bestaat geen enkel inzicht. Onder inbraakslachtoffers blijken verder relatief veel ouderen, alleenstaanden en bewoners van vrijstaande huizen voor te komen (Röell, 1983).

De laatste jaren is er een groeiende belangstelling voor het slachtoffer van criminaliteit: hoe hij reageert op zijn ervaring en hoe hij geholpen kan worden (zie o.a. Justitiële Verkenningen nr. 6/1983).

Uit Amerikaans onderzoek (Waller en Okihiro, 1978) en Engels onderzoek (Maguire, 1982) blijkt dat tegen de 90% van de slachtoffers niet thuis was of lag te slapen op het moment van de inbraak. Zij ontdekten de inbraak dus pas enige tijd nadat die had plaatsgevonden. De meeste mannen zeiden dat hun eerste reactie bij de ontdekking van de inbraak er één van ergenis of woede was. Vrouwen zeiden in meerderheid ontzet, overstuur, in de war en in tranen te zijn geweest. Voor ongeveer 10% van de slachtoffers was de ontdekking een hevige schok. Vooral alleenstaande vrouwen

hadden het er moeilijk mee. Zij beschreven hun ervaring en gevoelens soms alsof ze slachtoffer van een sexuele aanranding waren geworden. Sommige vrouwen reageerden met het weggooiën en verbranden van kleren en zelfs meubels waar de inbrekers aan hadden gezeten. Het feit dat iemand in huis was geweest werd, zowel door mannen als vrouwen, veelal als erger ervaren dan de eventuele financiële schade. Eén tot twee maanden na de inbraak voelde minstens de helft van de slachtoffers zich in zijn eigen huis nog steeds onveilig. Indien mogelijk zouden sommigen om deze reden willen verhuizen. Ook uit onderzoek in Nederland blijkt dat veel inbraakslachtoffers leiden onder angst voor herhaling, gevoelens van onveiligheid en verlies van vertrouwen in mensen (Smale, 1980). Vrij veel slachtoffers worden geobsedeerd door de vraag wie de daders zouden kunnen zijn en of zij terug zullen komen. Soms gaan deze slachtoffers mensen uit hun eigen omgeving verdenken, buren, kennissen, kinderen uit de buurt. Zulke verdenkingen kunnen de onrust en angst continueren, het vertrouwen in mensen verder ondermijnen en sociale relaties verzieken. Zulke extreme reacties zijn gelukkig nog steeds in de minderheid.

Ook de contacten met politie en justitie kunnen een bron van onrust zijn voor de slachtoffers van inbraak. De meerderheid van de slachtoffers vindt dat de politie meer had moeten doen om de zaak op te lossen en men is vooral teleurgesteld dat men meestal niets meer heeft gehoord over het verloop van de zaak. Tweederde van de inbraakslachtoffers wier zaak was opgelost vond dat hun dader te licht was gestraft (Smale, 1980). Als de slachtoffers zelf de hoogte van de straf zouden mogen bepalen, blijkt echter niet dat ze zeer wraaklustig zijn. De helft zou een gevangenisstraf geven en daarvan zou slechts een derde de dader langer dan een jaar willen opsluiten. Een groot deel van de slachtoffers zou graag zien dat de daders, bij voorkeur in combinatie met een traditionele gevangenisstraf, verplicht zouden worden de schade te vergoeden.

10. Inbraak in bedrijven

Alhoewel veel van wat hierboven is gezegd

ook van toepassing is op inbraken in bedrijfspanden is dit toch een onderwerp apart, zeker als men aan zulke specialisten als bankrovers, bedrijfsspionnen en vrachtwagendieven denkt. Hier zal worden volstaan met het geven van enkele cijfers over de omvang en ontwikkeling van inbraken in bedrijven, vooral in winkels, in vergelijking met inbraken in woonhuizen. Dit naar aanleiding van berichten uit de verzekeringswereld dat er de laatste jaren een verschuiving van inbraken in bedrijfspanden naar inbraken in woonhuizen plaatsvindt (Wessels en Huges, 1974).

Uit een enquête onder 609 Haagse bedrijven bleek in 1977 14% van de bedrijven slachtoffer van inbraak te zijn geweest (Steinmetz en van der Zee-Nefkens, 1980), terwijl in diezelfde tijd minder dan 2% van de Haagse huishoudens slachtoffer van inbraak werd. Uit een onderzoek onder winkeliers in de grote steden bleek dat in 1975 per *maand* bij 2 tot 3% werd ingebroken terwijl per jaar minder dan 2% van de huishoudens in de grote steden slachtoffer van inbraak werd (Steenhuis en Coenen, 1976). Bedrijven liepen dus veel meer kans slachtoffer van inbraak te worden dan particulieren. Er zijn echter enige aanwijzingen die erop duiden dat de laatste jaren een verschuiving van inbraken van bedrijfspanden naar woonhuizen optreedt. In 1978 maakten inbraken in woonhuizen 37,5% van alle inbraken uit in Den Haag. In 1983 was dat opgelopen tot ruim 46%. Overigens namen tussen 1968 en 1977 de inbraken in Haagse bedrijven ook met minstens 50% toe. Tegelijkertijd namen de uitgaven van bedrijven aan technische inbraakpreventiemiddelen met meer dan 300% toe. Dat wil zeggen dat statistisch gezien preventie weinig helpt. Sterker nog, de bedrijven waar was ingebroken hadden meer inbraakpreventiemaatregelen genomen dan de bedrijven waar niet was ingebroken.

11. Conclusies

Over het feit dat inbraak een groeiend probleem is dat bestreden, of liever nog, voorkomen moet worden, kunnen de meeste mensen het wel eens zijn. Hoe ernstig het probleem is, wat de beste wijze van bestrijding is, maar ook hoe we het beste met het probleem kunnen

leren leven, daarover lopen de ideeën echter sterk uiteen. Voor een zinvolle discussie over zulke vragen is het nuttig, zo niet noodzakelijk zoveel mogelijk betrouwbare gegevens over inbraak ter beschikking te hebben. In dit artikel is een poging gedaan om beknopt een aantal gegevens over inbraak op een rij te zetten. Wat de ernst van het probleem betreft, blijkt uit de beschikbare gegevens dat het aantal inbraken weliswaar sterk toeneemt maar dat men in Nederland gemiddeld nog steeds maar éénmaal in de 50 jaar slachtoffer wordt van inbraak waarbij ook iets wordt gestolen. Het risico van een gewelddadige confrontatie met inbrekers is te verwaarlozen klein. Het risico is echter op verschillende plaatsen en in verschillende huizen zeer ongelijk zodat sommige huishoudens iedere tien jaar of zelfs vaker het slachtoffer van inbraak kunnen worden. Dat is een onhoudbare toestand die tot grote bitterheid, onvrede, angst, wantrouwen, e.d. kan leiden en die daarom plaatselijk extra inspanningen bij de bestrijding van inbraak zou rechtvaardigen. Voor de gemiddelde Nederlandse huishouding is het risico van een inbraak echter nog steeds gering.

Gegevens betreffende de effectiviteit van pogingen om inbraak te voorkomen zijn tot nu toe weinig hoopgevend (Newton, 1978). Om alleen al iedereen er toe te brengen goede sloten te installeren en te gebruiken is een zeer grote opgave en dan nog blijkt uit onderzoek (Winchester en Jackson, 1982) en uit commentaar van inbrekers (Maguire, 1982) dat technische inbraakpreventiemaatregelen weinig of geen inbrekers weerhouden. Op zich kunnen goede sloten zeker effectief zijn maar als ze niet worden gebruikt, als de deur waarin het slot gemonteerd is niet sterk is of als er een raam is waardoor inbrekers naar binnen kunnen, dan helpt het slot nog niet veel.

Ook strengere straffen zullen gezien het zeer hoge recidiveniveau waarschijnlijk weinig effect hebben. Zolang inbrekers zelden of nooit tijdens het plegen van het delict zelf worden betrapt blijft de dreiging van een latere straf voor het merendeel van de inbrekers te ver weg om hen doeltreffend te kunnen weerhouden (weer)

een kraak te zetten (zie ook Maguire, 1982). Ook van een verhoging van de pakkans, tenzij op heterdaad, mag daarom waarschijnlijk weinig heil worden verwacht. Misschien zouden meer plaatselijke inbraakpreventie-acties toegespitst op plaatselijke inbraakproblemen, en extra aandacht aan helingsbestrijding nuttig kunnen zijn. Doch inbraak is niet van vandaag of gisteren en een 'oplossing' van het probleem is niet in zicht. Dat betekent allerminst dat de bestrijding van inbraak maar moet worden opgegeven maar het betekent wel dat ook de politie wat meer aandacht en hulp aan de slachtoffers van inbraak zou kunnen besteden. De kans om de dader van een inbraak te arresteren is meestal zeer gering; de mogelijkheid om iets voor de slachtoffers te doen en zo eventueel het vertrouwen van het publiek in de politie te verbeteren is veel groter.

Literatuurlijst

- Baldwin, J. and A. E. Bottoms;** in collab. with **M.A. Walker.** The urban criminal London, Tavistock Publications, 1976.
- Bennett, T. and R. Wright.** What the burglar saw. New society, 67e jrg., nr. 1106, 2 februari 1984, blz. 162-163.
- Bottomley, K. and C. Coleman.** Understanding crime rates. Farmborough: Gower, 1981.
- Brantingham, P. J. and P. L. Brantingham.** The spatial patterning of burglary. Howard journal of penology and crime prevention, 14e jrg., nr 2, 1975, blz. 11-23.
- C.B.S.** Slachtoffers van misdrijven 1982. 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij 1984.
- Christie, N., J. Andenaes and S. Krirbekk.** A study of self-reported crime. In: Scandinavian studies in criminology, vol I; ed. by K. O. Christiansen. Oslo, Universitetsforlaget, 1965, blz. 86-116.
- Dijk, J. J. M. van, en C. H. D. Steinmetz.** De WODC-slachtoffer-enquêtes 1974-1979; verslag van een jaarlijks onderzoek naar de omvang en aard van de kleine criminaliteit in Nederland, de bereidheid van de bevolking om delicten bij de politie aan te geven en het verbaliseringsbeleid van de politie. 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1979.

- Ennis, Ph. H.** Criminal victimization in the United States; a report of a national survey. Washington D.C., President's commission on law enforcement and criminal administration, 1967. Field survey II.
- Greenwood, P. W., J. M. Chaiken and J. Peter-selia.** The criminal investigation process; with contributions from L. Prusoff, R. Castro, K. Kellen et al. Lexington, etc., Heath, 1977.
- Hough, M. and P. Mayhew.** The British crime survey; first report. London, H.M.S.O., 1983.
- Mack, J. A.** Receiving and receivers in Scot-land. International journal of the sociology of law, 11e jrg., nr. 3, augustus 1983, blz. 241-266.
- Maguire, M.** Burglary in a dwelling, the of-fence, the offender and the victim; in coll. with T. Bennett. London, Heinemann, 1982.
- Newton, A. M.** Prevention of crime and delinquency. Criminal justice abstracts, 10e jrg., nr. 2, juni 1978, blz. 245-266.
- Nuijten-Edelbroek, E. G. M. en J. B. ter Horst.** Projectmatig rechercheren; een evaluatie van de resultaten m.b.t. criminaliteitsbestrijding volgens het model van het inbraakproject van de afdeling recherche van de gemeentepolitie te Utrecht. 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1980.
- Repetto, Th. A.** Residential crime. Cambridge, Mass., Ballinger, 1974.
- Röell, A.** 'Goed gemerkt'; een actie ter be-strijding van inbraak en diefstal; een eerste evaluatie. 's-Gravenhage, W.O.D.C., Ministerie van Justi-tie, 1983.
- Scarr, H. A.** Patterns of burglary. Washington D.C., National institute of law enforcement and criminal justice, 1973.
- Smale, G.** Slachtoffers van ernstige ver-mogens- en geweldsmisdrijven; deel II: de immateriële problematiek. Groningen, Kriminologisch instituut, 1980.
- Sparks, R. F., H. G. Genn and D. J. Dodd.** Surveying victims; a study of the measurement of criminal victimization, perceptions of crime, and attitudes to criminal justice. Chichester enz., Wiley, 1977.

Steenhuis, D. W. en A. W. Coenen. Krimina-
liteit bij de detailhandel.

's-Gravenhage, W.O.D.C., 1976.

**Steinmetz, C. H. D. en A. A. van der Zee-Nef-
kens.** Coba-onderzoek bedrijven; een schrif-
telijke enquête onder Haagse bedrijven over
inbraken en inbraakpreventiemiddelen; globaal
overzicht van de resultaten.

's-Gravenhage, Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum, Ministerie van Justitie,
1980.

Waller, I. and N. Okihiro. Burglary: the victim
and the public.

Toronto, University of Toronto Press, 1978.

Walsh, D. Break-Ins: burglary from private
houses.

London, Constable, 1980.

Werff, C. van der. Recidivisme en speciaal
preventief effect.

Tijdschrift voor criminologie, 21e jrg., nr. 3,
mei/juni 1979, blz. 97-110.

26

Wessels, E. C. en L. P. H. Huges. Inbraak en
inbraakpreventie.

Intermediair, 10e jrg., nr. 31, 2 augustus 1974,
blz. 17-31.

Winchester, S. and H. Jackson. Residential
burglary; the limits of prevention.

London, H.M.S.O., 1982.

Wolfgang, M. E., R. M. Figlio and Th. Sellin.
Delinquency in a birth cohort.

Chicago enz., The University of Chicago press,
1972.

Inbraakpreventie door het merken van eigendommen. Werkt het?

door drs. A. Röell.*

1. Inleiding

27

Inbraak in woonhuizen is een van de snelst groeiende vormen van criminaliteit (WODC/CBS slachtofferenquêtes). Over vrijwel geen ander delict maakt men zich zo ongerust als juist over inbraak (Röell, 1983). De slachtoffers van inbraak zijn vaak zeer geschokt, geschrokken, in de war of kwaad en voelen zich soms nog maanden later onveilig in hun eigen huis (Maguire, 1982). Het percentage inbraken dat door de politie wordt opgelost neemt schrikbarend af (CBS-maandstatistieken).

Kortom er zijn redenen te over om iets te doen en om nieuwe vormen van inbraakpreventie uit te proberen.

Het idee om door middel van het merken van eigendommen inbraak te voorkomen is in de zestiger jaren in de Verenigde Staten ontwikkeld onder de naam Operation Identification (O.I.). Men werd aangemoedigd eigendommen met een onuitwisbaar en uniek registratienummer te merken. De aldus gemerkte goederen zouden voor inbrekers en helers onaantrekkelijk worden omdat aan de hand van het registratienummer zou kunnen worden vastgesteld wie de eigenaar is. Om die reden zouden helers zulke goederen niet, of tegen een veel lagere prijs van inbrekers willen afnemen en inbrekers zouden daarom goederen waarvan ze weten dat die gemerkt zijn, laten staan. Een sticker op deur of ramen, waarop staat dat men zijn eigendommen heeft gemerkt, kan eventuele inbrekers dan vooraf waarschuwen en zo van hun voornemen afbrengen. Deze argumentatie lijkt op het eerste gezicht aannemelijk. De vraag is echter werkt het in de praktijk ook zo?

* De auteur is als onderzoeker verbonden aan het WODC.

In de Verenigde Staten en sinds kort ook in Europa is een groot aantal van dergelijke O.I.-acties op touw gezet. In 1982 is onder de naam Goed Gemerkt (G.G.) zo'n actie van start gegaan in Deventer en enkele omliggende gemeenten. Een groot aantal O.I.-acties is inmiddels geëvalueerd en dat geldt ook voor de G.G.-actie in Deventer en omgeving. In dit artikel zal een samenvatting worden gegeven van de resultaten van de evaluaties van deze nieuwe vorm van inbraakpreventie in zowel de V.S. als in Nederland.

2. De werving van deelnemers

De allereerste vereiste voor het slagen van O.I. en G.G. is dat de bevolking in voldoende mate meedoet. Hiervoor is het nodig de actie via kranten, tijdschriften, radio, t.v., folders, etc. ruime bekendheid te geven en zoveel mogelijk organisaties, instellingen en bedrijven over te halen zich op een of andere wijze voor de actie in te zetten.

28

In Deventer ging de actie op 14 oktober 1982 officieel van start met een persconferentie, met uitzendingen op Radio Oost en in het NOS-journaal en met artikelen en advertenties in lokale kranten en weekbladen. Iedereen die mee wilde doen behoefde daartoe slechts een antwoordbon, uit krant of folder, in te vullen en op te sturen naar het Bureau Voorkoming Misdriften van de politie ter plaatse en kreeg dan gratis een graveerset thuis gestuurd. De graveerset bevatte een graveerpen waarmee men een registratienummer (postcode plus huisnummer) kan aanbrengen en een aantal stickers om op ramen en deuren te plakken, die aangeven dat men zijn eigendommen heeft gemerkt.

Uit bevolkingsenquêtes in Deventer en omgeving bleek dat drie maanden na de start van de actie bijna 30% van de huishoudens meedeed aan de actie, dat wil zeggen een graveerset in huis had gehaald (Röell, 1983; Röell en Linckens, 1984). Een jaar later was dit opgelopen tot bijna 40% van de huishoudens. Een wandeling door Deventer en omgeving leerde echter dat op veel minder dan 40% van de woonhuizen een G.G.-sticker was aangebracht. Uit de bevolkingsenquêtes bleek dat bijna de helft van de deelnemers geen stickers had ge-

plakt. Een vaak genoemde reden om geen sticker te plakken was angst dat de sticker inbrekers zou aantrekken. De functie van de sticker was nu juist om inbrekers af te schrikken!

In de Verenigde Staten was men er in minder dan 20% van de 99 geëvalueerde O.I.-acties in geslaagd 10% of meer van de huishoudens voor de actie te werven. (Heller e.a., 1975). Hier steekt Deventer, met zijn deelname van 40%, of van ongeveer 20% als alleen de stickerplakkers worden meegeteld, gunstig tegen af. Evenals in Nederland waren in de V.S. de meeste lokale O.I.-acties kosteloos voor de deelnemers maar in een recent gestarte nationale O.I.-actie in de V.S. wordt voor een bijdrage van de deelnemers van ongeveer 40 gulden in de kosten van de actie gevraagd (Sheriff and Police Reporter, 1982). Dat zal waarschijnlijk een aantal mensen weerhouden mee te doen.

29

Hoeveel huishoudens in een bepaald gebied zouden er mee moeten doen voor men een afname van het aantal inbraken in dat gebied zou mogen verwachten? Ervan uitgaande dat er verplaatsing van inbraak naar huizen die niet deelnemen zal plaatsvinden, kan men modellen maken met behulp waarvan kan worden berekend hoeveel niet-deelnemende huishoudens er in een bepaald gebied zouden moeten zijn, om in de 'behoefte' van de daar actieve inbrekers te kunnen voorzien. Op grond van zo'n model berekenen Heller e.a. (1975) dat een afname van het totaal aantal inbraken bij geen van de door hen onderzochte O.I.-acties verwacht mocht worden voordat meer dan 90% van de huishoudens aldaar deelnam aan de actie. Er is niemand die gelooft dat zo'n hoog deelnamepercentage gehaald kan worden.

3. Het effect op het aantal inbraken

Noch in de Verenigde Staten noch in Europa heeft men kunnen aantonen dat dankzij O.I. in de steden of gebieden waar de actie liep het aantal inbraken is afgenomen (Heller e.a., 1975; Mattick e.a., 1974; Knutsson, 1984). Ook in Deventer en omgeving is geen afname van het aantal inbraken geconstateerd na de start van de G.G.-actie (Röell en Linckens, 1984).

Een absolute afname van het aantal inbraken was, mede gezien de te lage deelnemerspercentages nauwelijks te verwachten geweest. Misschien hebben de acties echter wel tot een relatieve afname van het aantal inbraken geleid. Ook voor een relatieve afname, dat wil zeggen een minder sterke groei van het aantal inbraken in het gebied waar de actie loopt dan in een vergelijkbaar gebied waar geen actie loopt, zijn echter geen aanwijzingen gevonden of ontbreken de gegevens.

30

Hebben de acties dan tenminste tot gevolg gehad dat er alleen bij de deelnemers minder is ingebroken? Bij vier O.I.-acties in de V.S. zijn hiervoor enige aanwijzingen gevonden (Heller e.a., 1975). Twee O.I.-acties geven bij deelnemers een afname van de slachtofferkans te zien, nadat men ging meedoen. Bij twee andere O.I.-acties bleken deelnemers minder vaak slachtoffer van inbraak te worden dan niet-deelnemers. Bij drie van deze vier acties kan men echter twifelen aan de gegevens of aan de conclusies die daaruit worden getrokken en bij de overige 95 O.I.-acties zijn er geen aanwijzingen dat bij deelnemers minder wordt ingebroken of ontbreken goede gegevens. In Deventer en omgeving levert noch een vergelijking tussen een periode voor en na deelname, noch een vergelijking tussen deelnemers en niet-deelnemers steun aan de verwachting dat deelname aan G.G. de kans op inbraak zal verlagen. Aangezien sommige deelnemers (nog) niet hebben gegraveerd of de stickers (nog) niet hebben opgeplakt is ook nagegaan of graveerders misschien minder vaak slachtoffer van inbraak worden dan niet-graveerders en idem dito voor stickerplakkers en niet-plakkers. De verschillen in slachtofferpercentages tussen graveerders en niet-graveerders of tussen plakkers en niet-plakkers, evenals de verschuivingen in slachtofferpercentages tussen voor en na het graveren of stickerplakken zijn echter te klein om de conclusie dat graveren of stickerplakken helpt, te rechtvaardigen.

Een O.I.-actie in Zweden heeft evenmin het aantal inbraken kunnen verminderen (Knuttsen, 1984) en ook van een actie in Wales zijn de eerste berichten weinig hoopgevend.

4. Het terugbezorgen van gemerkte goederen

Van het terugbezorgen van gemerkte gestolen goederen is tot nu toe vrijwel niets terecht gekomen. Bij geen van de Amerikaanse O.I.-acties (Heller e.a., 1975) noch bij de Zweedse actie (Knuttsen, 1984), en ook niet bij de actie in Deventer zijn er aanwijzingen dat gemerkte goederen vaker worden teruggevonden en vaker worden terugbezorgd bij de eigenaar dan niet-gemerkte goederen. Voor het falen van de acties in dit opzicht kunnen verschillende redenen worden aangevoerd.

1. In de V.S. maakte over het algemeen iedere lokale actie gebruik van zijn eigen registratienummer (bijv. telefoonnummers, kenteken van de auto, rijbewijsnummers, door de politie uitgereikte volgnummers, etc.). Het ontbreken van één voor ieder persoon uniek en landelijk bruikbaar identificatienummer maakt het terugvinden van de eigenaar van gemerkte goederen vaak niet eenvoudig. Bovendien laat vrijwel geen van de acties zich erover uit wat er bij eventuele verkoop en verhuizing met de registratienummers moet gebeuren. In Nederland kunnen deze problemen vrij bevredigend worden opgelost door gebruik te maken van postcode plus huisnummer.

2. Het ingegraveerde nummer kan vaak eenvoudig worden veranderd of onleesbaar worden gemaakt.

3. Slechts een beperkt aantal goederen komt in aanmerking voor het ingraveren van een registratienummer: o.a. t.v.'s, geluidsapparatuur, film- en foto-apparatuur. Juist de goederen die het meest worden gestolen (geld en cheques) of die men het liefst weer terug zou krijgen (zoals zilver, sieraden, kunst, antiek en bont) lenen zich niet of veel minder voor het aanbrengen van een registratienummer.

4. Er zijn nog vrijwel geen geautomatiseerde goederensystemen ontwikkeld waaruit de gegevens van gemerkte en gestolen goederen gemakkelijk en snel kunnen worden opgevraagd. In de V.S. had meestal ieder gebied waar een O.I.-actie werd ondernomen zijn eigen systeem van gestolen goederen. Als gemerkte goederen naar een ander gebied werden getransporteerd konden die niet meer worden getraceerd. Tenslotte was er op de meeste bureaus zelden mankracht beschikbaar om alle binnenkomende goederen

te onderzoeken op een eventueel aanwezig registratienummer.

5. Het oordeel van inbrekers en van de politie

In de gevangenis geïnterviewde inbrekers in de V.S. (Mattick e.a., 1974) en Zweden (Knutson, 1984), zeiden in grote meerderheid dat ze zich niet door O.I. zouden laten weerhouden om in te breken en dat ze gemerkte goederen niet zouden laten staan. Een groot deel van de inbrekers wist bovendien niet wat de bedoeling van de actie was.

Geïnterviewde politiemensen in de V.S. geloofden niet dat de verkoop van gestolen goederen door het aanbrengen van een registratienummer werkelijk werd bemoeilijkt (Heller e.a., 1975). De gestolen goederen kunnen naar elders worden gebracht, het registratienummer kan worden verwijderd of gewijzigd en het publiek is bereid vrijwel alles te kopen als de prijs maar gunstig is.

De politiemensen in Deventer en omgeving stonden in grote meerderheid positief tegenover de G.G.-actie, ondanks het feit dat slechts één op de zes geloofde dat het aantal inbraken bij deelnemers erdoor zou afnemen. In tegenstelling tot hun Amerikaanse collega's geloofden ze in meerderheid dat gemerkte goederen wel vaker bij de eigenaar terugbezorgd zouden worden (Röell, 1983A).

Er zijn geen aanwijzingen dat dankzij O.I.-acties de pakkans voor inbrekers werd vergroot, het ophelderingspercentage van inbraken werd verhoogd of de vervolging en veroordeling van inbrekers werd vergemakkelijkt. Het is echter verre van eenvoudig om voor de meeste van deze effecten betrouwbare gegevens te verkrijgen.

6. Andere effecten

Naast het voorkomen van inbraken en het terugbrengen van gestolen goederen hoopt men met de O.I.- en G.G.-acties nog tenminste drie andere effecten te bereiken.

1. Verhoging van de aangifte-bereidheid;
 2. Stimulering van de bereidheid tot het treffen van andere preventieve maatregelen;
 3. Verbetering van de relatie publiek-politie.
- Deelnemers aan G.G. deden vaker aangifte van

inbraak dan niet-deelnemers maar dit bleek niet een gevolg te zijn van deelname aan de actie. Voordat men meedeed aan G.G. gaf 76% van de slachtoffers (N = 17) de inbraak aan bij de politie. Nadat men mee was gaan doen deed nog steeds 76% van de slachtoffers (N = 21) aangifte. De aangifte-bereidheid is dus niet verbeterd door de actie maar mensen die vaak aangifte deden namen in groteren getale deel aan de actie dan mensen die minder vaak aangifte deden.

33

In Deventer en omgeving bleek bij de aanvang van G.G. dat de mensen die een graveersetje aanvroegen meer inbraakpreventie-maatregelen namen en een gunstiger mening over de politie hadden dan de mensen die geen graveerset aanvroegen (Röell, 1983). Nadat de actie ruim een jaar had gelopen was het gebruik van verschillende vormen van technische inbraakbeveiliging (sloten, dievenklauwen, schakelklokken e.d.) bij de deelnemers aan G.G. met gemiddeld 13% toegenomen. Bij de niet-deelnemers was het gebruik van dergelijke middelen in dat jaar echter veel sterker toegenomen, namelijk met ruim 50%. Desondanks was het niveau van technische beveiliging bij deelnemers nog steeds aanzienlijk hoger dan bij niet-deelnemers. De conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat de mensen die toch al veel aan inbraakpreventie deden, mee gingen doen aan G.G. en niet omgekeerd dat deelname aan G.G. tot het nemen van meer inbraakpreventie-maatregelen leidde (Röell en Linckens, 1984).

Wat betreft de waardering voor de wijze waarop de politie haar taken vervult heeft een vergelijkbare ontwikkeling plaatsgevonden. Bij de aanvang van de actie hadden deelnemers een veel gunstiger mening over de politie dan niet-deelnemers. Een jaar later was dit verschil voor een groot deel verdwenen omdat de niet-deelnemers om de een of andere reden gunstiger waren gaan oordelen over de politie terwijl de mening van de deelnemers over de politie niet was verbeterd. Veel politiemensen in Deventer en omgeving hebben G.G. dankbaar aangevat als middel om in contact te komen met bijvoorbeeld nieuwe inwoners, om voorlichting te geven over allerlei politiewerk, kortom als middel om de

relatie met het publiek te verbeteren. Ruim 30% van de politiemensen in Deventer en omgeving verwachtte ook dat dankzij G.G. het publiek meer vertrouwen in de politie zou krijgen. Het gevaar dat, als de actie niet oplevert wat ervan wordt verwacht, de relatie publiek-politie op den duur eerder zal verslechteren dan verbeteren, is echter allerminst denkbeeldig.

7. Discussie

De conclusie uit het voorgaande kan nauwelijks anders zijn dan dat tot nu toe de O.I.- en G.G.-acties niet hebben voldaan aan de verwachtingen. Inbraken zijn niet afgenomen, goederen zijn niet vaker bij de eigenaars terugbezorgd, inbrekers zijn niet meer gepakt en veroordeeld en het vertrouwen in de politie is door de actie niet toegenomen. De theoretische uitgangspunten van O.I. leken zo logisch. Waarom werkt het dan niet? Hiervoor kunnen verschillende verklaringen worden gegeven.

34

Ten eerste zou het gebrek aan succes van O.I. kunnen worden toegeschreven aan de praktische uitvoering van de acties. De meeste acties hadden te weinig deelnemers. Meestal bestond er geen geautomatiseerde registratie van gemerkte en gestolen goederen. Het registratienummer zelf voldeed zelden aan de eis dat het direct herleidbaar moest zijn tot de eigenaar. De acties waren vaak van (beperkte), lokale omvang met als gevolg dat gestolen goederen eenvoudig konden 'verdwijnen' naar plaatsen waar niet werd gelet op eventuele registratienummers. Er werd zelden extra aandacht aan helingbestrijding en het opsporen van gestolen goederen besteed. Veel deelnemers gebruikten de stickers die de inbrekers moesten waarschuwen dat de goederen waren gemerkt, niet. Van het aanvankelijke enthousiasme bij publiek en politie voor de acties was na 1 à 2 jaar meestal niet veel meer over en dan verwaterde de actie; gemerkte eigendommen werden weggegooid of verkocht, nieuwe eigendommen werden niet meer gemerkt, stickers verdwenen, enz.

Dat dit alles gevolgen heeft gehad voor de uitkomsten van de acties lijdt nauwelijks twijfel maar hoe en de mate waarin, daarover bestaat geen duidelijkheid.

De theoretische uitgangspunten van O.I. en G.G. lijken weliswaar zeer aannemelijk maar zijn waarschijnlijk weinig realistisch. De werkelijkheid van inbraak in woonhuizen is veel complexer, gevarieerder en ook onlogischer dan de nogal simpele theorie waar O.I. en G.G. van uitgaan, suggereert. In het voorafgaande artikel 'Inbraak in woonhuizen' is geprobeerd een beeld te geven van de werkelijkheid van inbreken in woonhuizen. Hieruit bleek o.a. het volgende:

35

1. Inbrekers letten bij de keuze – in welk huis in te breken – over het algemeen in de eerste plaats op de mogelijkheid het huis ongezien te benaderen en binnen te dringen. In de tweede plaats letten ze erop of er iemand thuis is. In de derde plaats of het huis ernaar uitziet dat er veel te halen is. En meestal pas daarna letten ze op de beveiliging van het huis. Het is zeer onwaarschijnlijk dat de aanwezigheid van G.G.-stickers hoog in dit rijtje zal staan en in interviews zeggen inbrekers ook zelf dat deze stickers hen niet zullen weerhouden als de andere omstandigheden gunstig zijn voor inbraak (Winchester en Jackson, 1982; Knuttson, 1984; Bennett en Wright, 1984).

2. Inbrekers wekken graag de indruk dat hun gedrag uiterst rationeel, zakelijk en professioneel is. Deze voorstelling van zaken, waar ook sommige politiemensen en criminologen in geloven, blijkt bij nadere inspectie meestal niet erg te stroken met de werkelijkheid en is vermoedelijk in de eerste plaats een poging van inbrekers enige onverteerbare waarheden over hun eigen gedrag beter verteerbaar te maken. De meeste inbrekers nemen, onder invloed van alcohol en uit bravoure, volkomen onnodige risico's. Een zakelijke benadering van het werk zou eisen dat ze zo onopvallend en anoniem mogelijk blijven maar dat past niet erg in de wereld van drinken, gokken, snelle auto's, royaal uitgeven van geld, spanning en kameraadschap waarin de meeste van hen op den duur terecht komen als ze voortgaan op het inbrekerspad. De jongere inbrekers, tussen (vermoedelijk) 10 en 18 jaar, gedragen zich over het algemeen al evenmin zakelijk, goed georganiseerd en voorzichtig (Maguire, 1982).

3. Inbrekers zijn er in meerderheid van overtuigd dat ze op den duur allemaal wel eens wor-

den gepakt. Toch weerhoudt dat hen er niet van door te gaan met inbreken. Het is zelfs onwaarschijnlijk dat een verhoging van de pakkans veel inbrekers zal weerhouden. Tegenover interviewers erkenden inbrekers in Engelse gevangnissen dat ze, naast de inbraak waarvoor ze waren gepakt, nog 50 andere inbraken hadden gepleegd (Maguire, 1982). Als de pakkans met 10% wordt verhoogd worden ze voor iedere vijf en veertigste in plaats van voor iedere vijftigste inbraak gepakt! Bovendien worden inbrekers vrijwel nooit op heterdaad betrapt maar meestal veel later omdat ze er, naar hun stellige overtuiging, door iemand bijgelapt zijn. In werkelijkheid hebben ze vaak door hun eigen gedrag (leven op grote voet) of gepoch (over de kraak die ze hebben gezet) de aandacht en verdenking van de politie gewekt. Omdat ze echter zelden op heterdaad worden betrapt blijven de meesten van hen ervan overtuigd dat inbraken weinig riskant en zeer lucratief zijn. Dat ze toch gepakt worden, sterkt hen vaak alleen maar in de overtuiging dat niemand te vertrouwen is. Een verhoging van de pakkans zal hen waarschijnlijk slechts nog meer in deze overtuiging staven (Maguire, 1982).

4. O.I. gaat ervan uit dat gemerkte goederen de inbreker minder geld opleveren dan niet-gemerkte goederen.

Voor deze veronderstelling bestaat echter geen aanwijzing. De prijs die inbrekers kunnen maken voor de dingen die ze hebben gestolen hangt van verschillende factoren af. De belangrijkste daarvan zijn waarschijnlijk de afnemer(s) en de relatie die er bestaat tussen de inbreker en de afnemer. Een inbreker die een keertje een t.v.-toestel in een kroeg probeert te verkopen zal er minder voor krijgen dan een inbreker die regelmatig t.v.-toestellen rechtstreeks aan een vaste afnemer kan slijten.

Drugverslaafden die onmiddellijk geld nodig hebben staan wel in een zeer ongunstige onderhandelingsituatie tegenover helers. In de meeste gevallen is de prijs toch al zeer laag en het is niet waarschijnlijk dat een registratienummer daar nog veel aan kan veranderen.

Dit zijn enkele voorbeelden om aan te geven dat de theoretische uitgangspunten van O.I. weinig realistisch zijn. Alvorens aan dergelijke

inbraakpreventie-acties te beginnen is het daarom op zijn minst nuttig na te gaan wat er bekend is over inbraak en inbrekers en of dit wel overeenkomt met de vooronderstellingen waar men van uitgaat. Een probleem voor mensen die iets willen *doen* is zeker dat niet alle gegevens even betrouwbaar zijn en dat er nog lacunes in onze kennis bestaan. Maar wat er over inbraak en inbrekers bekend is, is voldoende om twijfels te hebben aan de effectiviteit van O.I. als middel ter voorkoming van inbraak. Dit wil niet zeggen dat het merken van eigendommen onder geen enkele omstandigheid zin kan hebben, maar enkel dat men er niet van mag verwachten dat het inbraken voorkomt. Onder welke omstandigheden kan het merken van eigendommen dan wel zin hebben? In Nederland heeft de politie de laatste tijd op veel plaatsen acties ondernomen om postcode plus huisnummer van de eigenaar in het frame van de fiets te graveren. Zodoende hoopt men gestolen fietsen vaker bij de eigenaars te kunnen terugbezorgen.

Hoe realistisch is echter deze hoop? In Nederland worden jaarlijks al meer dan een half miljoen fietsen gestolen (Röell en Van Dijk, 1982). Ook al wordt slechts ongeveer 60% van deze diefstallen bij de politie aangegeven (CBS, 1983) de aantallen zijn toch zodanig dat het niet meer mogelijk is om met een lijst met postcodes en huisnummers van gestolen fietsen de straat op te gaan en (bij scholen, stations, sportvelden e.d.) alle fietsen te controleren. Er zal dus een geautomatiseerd bestand van alle gegraveerde gestolen fietsen moeten worden aangelegd. Om zoiets op te zetten en de informatie actueel te houden is een ontzaglijke klus. Aannemende dat deze problemen overwonnen kunnen worden en dat gestolen fietsen daardoor vaker worden teruggevonden dan ontstaat het volgende probleem.

De teruggevonden fiets heeft een nieuwe eigenaar die de fiets 'te goeder trouw' heeft gekocht. Van wie dat weet hij waarschijnlijk niet meer maar het zal desondanks zelden mogelijk zijn om kwade trouw te bewijzen. Tenminste één fietsendief lijkt dit ook al te hebben begrepen zoals uit het volgende waar gebeurde verhaal mag blijken.

Een vrouw ging met haar fiets op bezoek bij

kennissen. Dat liep wat uit en na een uur of twee belde haar man met de vraag of haar fiets soms was gestolen. Zij keek naar buiten en ja hoor, fiets weg. Maar hoe wist hij dat nou? Hij vertelde dat hij was opgebeld door een mevrouw die zei dat ze net van iemand op straat een tweede-hands fiets had gekocht. Toen ze er mee thuis kwam had ze gezien dat in het frame een postcode plus huisnummer waren gegraveerd. Met behulp van het postcodeboek had ze het telefoonnummer gevonden en opgebeld om te vragen of de fiets was gestolen. Dat zou ze sneu vinden en ze wilde de fiets in dat geval teruggeven; natuurlijk tegen vergoeding van de f 60,— die ze er zelf voor had betaald. Ook al vertrouwde de man het verhaal niet helemaal, hij had toch de fiets maar teruggekocht. Een andere fiets kopen zou zeker duurder uitkomen. Dankzij de ingegraveerde postcode plus huisnummer kan de fietsendief dus rechtstreeks, zonder tussenkomst van een heler, het gestolene zo weer terugverkopen aan de eigenaar!! Zo brutaal zullen de meeste fietsendieven wel niet zijn, maar deze geschiedenis toont wel aan dat ook het merken van fietsen als middel tegen diefstal niet zonder problemen is.

Surfplanken, ski's, paardrijzadels etc. worden steeds vaker van naam en adres of postcode en huisnummer voorzien. Op sommige plaatsen en onder sommige omstandigheden lijkt dit het aantal diefstallen van deze voorwerpen te kunnen verminderen, maar het is zeker geen universeel middel tegen diefstal van alle mogelijke voorwerpen. Voordat men ergens een actie start om bepaalde voorwerpen te merken, zou men eerst zoveel mogelijk moeten nagaan hoe de lokale situatie is, wat er bekend is over de diefstal van voorwerpen die men wil merken; wat het merken voor effecten zou kunnen hebben; aan welke bijkomende voorwaarden voldaan zou moeten zijn om de gewenste effecten te bereiken; wat dat allemaal gaat kosten en wat het eventueel kan opleveren. Soms is dit alles vooraf moeilijk te voorspellen. Daarom blijft het nuttig en nodig om soms maar met acties te beginnen voordat men weet of de gewenste effecten wel zullen worden bereikt, zolang de resultaten van de actie maar zo nauwkeurig mogelijk worden geëvalueerd.

Literatuurlijst

Bennett, T. and R. Wright. What the burglar saw. *New society*, 67e jrg., nr. 1106, 2 februari 1984, blz. 162–163.

CBS, Maandstatistiek politie, justitie en brandweer, 27e jrg., nr. 10, oktober 1983.

Heller, N. B., W. W. Stenzel, A. D. Gill et al. National evaluation program; operation identification projects; assessment of effectiveness. Washington D.C., U.S. Department of Justice, Law enforcement assistance administration, 1975.

Knuttson, J. Operation identification; a means of burglary prevention? Stockholm, National council for crime prevention, research division, 1984. Summaries of reports, nr. 3, 1984.

Maguire, M. Burglary in a dwelling; the offence, the offender and the victim; in coll. with T. Bennett.

London, Heinemann, 1982.

Mattick, H. W., D. G. Baker and H. E.

Schlegel. An evaluation of Operation Identification as implemented in Illinois.

Z.pl., University of Illinois, 1974.

Röell, A. 'Goed gemerkt'; een actie ter bestrijding van inbraak en diefstal; een eerste evaluatie.

's-Gravenhage, Ministerie van Justitie, W.O.D.C., 1983.

Röell, A. 'Goed Gemerkt' en de mening van de politie.

Algemeen politiebld, 132e jrg., nr. 18, 3 september 1983, blz. 402–403. (A).

Röell, A. en J. J. M. van Dijk. Praktijkgerichte onderzoeken naar bestrijding fietsdiefstal. Algemeen Politiebld, 131e jrg., nr. 7, 1982, blz. 147–151.

Röell, A. en P. J. Linckens. 'Goed Gemerkt'; een nieuwe manier van inbraakpreventie?

's-Gravenhage, W.O.D.C. (te verschijnen na jaar 1984).

Sheriff and Police Reporter (okt. 1982).

IACR's Operation Identification: an anniversary report.

Winchester, S. and H. Jackson. Residential burglary; the limits of prevention.

London, H.M.S.O., 1982.

Home office research study, nr. 74.

Het voorzien in de behoeften van slachtoffers van inbraak:

vragen voor de politie en het strafrechtelijk systeem*

door Mike Maguire

Inleiding

Hoewel het langzamerhand een cliché is te zeggen dat er meer gedaan moet worden voor de slachtoffers van strafbare feiten, is nog altijd heel weinig bekend over de invloed die diverse strafbare feiten op het leven van de slachtoffers hebben; wat hun behoeften zijn en wat zij als reactie op hun tegenslag van de maatschappij wensen en verwachten. Ook bestaat er geen overeenstemming over de vraag welke instelling in de eerste plaats verantwoordelijk is voor die reactie en binnen die organisaties die van harte willen helpen, staan allerlei praktische obstakels het verlenen van effectieve hulp in de weg.

40

Deze problematiek wordt hier besproken voor zover hij betrekking heeft op inbraak in woningen en er wordt in het bijzonder gekeken naar de rol van de politie. Er wordt gesteld, dat inbraak de slachtoffers op een bijzondere manier raakt en dat de politie een belangrijke bijdrage kan leveren aan de verlichting van hun problemen. De schrijver heeft zelf onderzoek op dit terrein gedaan en ontleent verder gegevens aan twee ongepubliceerde Engelse politie-onderzoeken (Howley, 1982 en Burns-Howell e.a., 1982) en een recent Amerikaans onderzoek naar het recherche-werk (Eck, 1983).

Hulp aan slachtoffers van strafbare feiten kan in vier categorieën worden onderscheiden:

1. emotionele steun en andere aandacht voor de psychische gevolgen van het feit; 2. het stimuleren van grotere participatie van slachtoffers in het strafproces in ruime zin; 3. het vergemakke-

* Dit is een verkorte weergave van: Meeting the needs of burglary victims; questions for the police and the criminal justice system.

In: Coping with burglary; ed. by R.V.G. Clarke and T. Hope. Boston, Mass, Kluwer-Nijhoff, 1984, blz. 219-232 (Forthcoming).

lijken van het verkrijgen van schadevergoeding; 4. andere praktische hulp of adviezen.

Het belang van deze categorieën hoeft niet voor de slachtoffers van alle strafbare feiten hetzelfde te zijn. Om na te gaan waardoor slachtoffers van inbraak in het bijzonder geholpen kunnen worden, moeten we analyseren hoe zij door het feit geraakt worden en wat hun wensen en verwachtingen zijn.

Psychologische ondersteuning

Hoewel de waarde van andere initiatieven – waarover later meer – niet onderschat moet worden, kan op grond van de beschikbare onderzoeksgegevens aangenomen worden dat de hoogste prioriteit ten aanzien van slachtoffers van inbraak ligt bij het vinden van een realistische aanpak om het psychische effect van het feit te verminderen. Bij een aanzienlijk gedeelte van de slachtoffers wordt schade aan de geestelijke rust en gezondheid geconstateerd. Deze bestaat bijvoorbeeld daarin dat er een directe 'shock' of paniek is, dat men vreest dat de dader zal terugkomen, dat men voelt dat het huis is 'aangetast' of 'bezoedeld' dat men niet kan ophouden aan het feit te denken, niet alleen de deur uit durft of een blijvende argwaan tegenover onbekenden voelt. Deze ongewenste consequenties kunnen wekenlang voelbaar blijven en zijn vaak voor de betrokkene het vervelendste gevolg van de inbraak. Bij een onderzoek verricht door de schrijver en Bennett gaf 60 procent van de 322 geïnterviewde slachtoffers van inbraak aan dat 'inbreuk op de privacy' of 'emotionele verwarring' het ergste gevolg van het feit waren en slechts 28 procent noemde geldelijk verlies of schade aan eigendommen.

Voor we nagaan hoe de psychische problemen het beste kunnen worden aangepakt, moeten we inzicht hebben in de vraag waarom inbraak de mensen zo in verwarring brengt. Deze vraag dringt zich vooral op, omdat de materiële gevolgen van het feit meestal veel minder ernstig zijn dan men in het algemeen veronderstelt. Bij onderzoek bleek, dat in vier van de vijf gevallen het feit gedurende de dag of de avond plaats vond in huizen waarin niemand thuis was, dat contact tussen dader en slachtoffer zeldzaam is en geweld nog minder voorkomt, dat de waarde

van het gestolene meestal beneden de tweehonderd gulden ligt en dat ernstige schade of vernielingen slechts in vier procent van de gevallen voorkomen. Waarom heeft de gebeurtenis dan zo'n grote invloed op het leven van het slachtoffer?

Een belangrijke reden hiervoor is, dat mensen hun huis zien als een soort privé heiligdom, waar ze veilig zijn voor de bedreigingen van de buitenwereld en dat hun algemene veiligheidsgevoelens worden aangetaast als daar inbreuk op wordt gemaakt. Een andere reden is het element van onbekendheid in de inbraak. Juist omdat men de inbreker niet ontmoet, gaat men over hem fantaseren en zich afvragen waarom hij juist dit huis heeft gekozen en wat er gebeurd zou zijn als men wél thuis was geweest. Een derde belangrijke factor is, dat men over het algemeen niet goed weet wat voor mensen inbrekers zijn en hoe zij zich gedragen. De meeste inbrekers zijn jongeren die zonder veel raffinement willen stelen wat ze te pakken kunnen krijgen en dan zo gauw mogelijk willen verdwijnen. Men denkt echter dat zij gevaarlijke criminelen zijn die niet voor geweld terugdeinzen. De hevigheid van de eerste reactie na de ontdekking kan voor een groot deel worden toegeschreven aan angstige ideeën die onmiddellijk opkomen en die kunnen worden herleid tot kinderangsten voor vreemden. Ook gaat er invloed uit van de overdreven beelden die de media presenteren over de gevaarlijkheid van inbrekers. Daar komt nog bij dat, als de dief waardevolle voorwerpen uit het huis niet heeft meegenomen de slachtoffers veelal – en doorgaans ten onrechte – vrezen dat hij terug zal komen.

Effectieve reacties

Nu kan men met zijn gezonde verstand op grond van deze analyse wel een paar beleidsaanbevelingen doen, maar welke reactie het meest effectief is bij het verhelpen van de geleden psychische schade, kan er niet uit afgeleid worden. Jammergenoeg is op dit terrein ook weinig evaluatie-onderzoek gedaan en we kunnen dus alleen een aantal vermoedens uiten die gebaseerd zijn op de uitkomsten van het bovengenoemde slachtofferonderzoek.

We kunnen bijvoorbeeld het een en ander aflei-

den uit de dankbaarheid die individuele slachtoffers vertoonden naar aanleiding van bepaalde acties waardoor zij geholpen waren. Het advies om betere sloten op de deuren aan te brengen leidde er toe dat men zich zekerder ging voelen. Het werd erg gewaardeerd als de surveillanten bleven tot andere leden van het gezin thuis waren, of als zij later nog eens langs kwamen om te vragen of alles in orde was. Uit het feit dat veel geïnterviewden zeiden dat het interview zelf hen had geholpen, kan afgeleid worden dat het vaak effectief is om het slachtoffer in de gelegenheid te stellen over het gebeuren en zijn gevoelens met een vreemde te praten. Ook bleek dat veel slachtoffers antwoord wilden op allerlei vragen zoals: 'houdt hij ons huis nog in de gaten', 'zou hij nog terugkomen', 'waarom kwam hij juist hier' en 'gebruiken ze vaak geweld'.

43

Ook zouden we conclusies kunnen trekken n.a.v. de vraag welke aanpak het meest effectief is, door de *verwachtingen* die de slachtoffers van het politie-optreden hebben te relateren aan hun *tevredenheid* over dat optreden.

Verwachtingen en tevredenheid

Inbraakslachtoffers doen vaker aangifte dan slachtoffers van de meeste andere delicten en 80 procent van de steekproef deed dat onmiddellijk na de ontdekking. Aangezien de dader in de meeste gevallen reeds lang gevlogen is, wijst dit niet zozeer op de noodzaak van onmiddellijk politie-ingrijpen, maar meer op een instinctieve roep om hulp. Als de slachtoffers gevraagd wordt waarom zij de politie er bij haalden zijn de antwoorden vrij vaag. Ongeveer 75 procent van de steekproef zei, dat het een 'natuurlijke' of automatische reactie was geweest. Verrassend weinig werden praktische doeleinden, zoals het vangen van de dief genoemd. Howley vond in zijn onderzoek hetzelfde: wat de mensen willen is dat de politie binnen een redelijke tijd komt (in 84 procent van zijn gevallen was een limiet van dertig minuten genoeg om ontevredenheid te vermijden) en dat degene die komt gezag heeft en sympathiek optreedt.

Men geeft over het algemeen iets nauwkeuriger aan wat men in een later stadium van de politie verwacht. Het komt er op neer, dat de slacht-

offers het gevoel willen hebben dat de politie 'alles heeft gedaan wat zij kon'. Ze willen dat er naar vingerafdrukken en andere sporen wordt gezocht en dat er grondig navraag in de buurt wordt gedaan. Verder willen zij dat de politie hen laat weten wat ze doet en of er vooruitgang wordt geboekt. Ons onderzoek wijst erop dat het wat betreft het slachtoffer bij deze activiteiten meer gaat om het psychologisch effect ervan dan om het daadwerkelijk pakken van de dader. De meerderheid van de ondervraagden was op dat punt altijd vrij pessimistisch geweest, maar men vond het desalniettemin belangrijk, dat het onderzoek volgens de regelen der kunst werd uitgevoerd. Dit laatste kan in zekere zin beschouwd worden als een geruststellend ritueel dat de mensen helpt vrede te krijgen met het gebeurde.

Deze behoefte aan ritueel blijkt ook uit een analyse van de aanmerkingen die de slachtoffers hadden op de reactie van de politie. Hoewel 70 procent van de ondervraagden over het geheel genomen tevreden was over de politie, was er ook ernstige kritiek en wel in het bijzonder onder slachtoffers uit de arbeidersklasse welke gericht was tegen de recherche. Het is typerend dat deze ontevredenheid niet gebaseerd was op het uitblijven van een arrestatie, maar overwegend omdat de slachtoffers de indruk hadden gekregen dat de rechercheurs hun zaak of hun gevoelens niet belangrijk vonden. Het grootste deel van de kritiek die Howley vond had ook betrekking op 'doen alsof het een routinezaak was' en 'geen verhoren afnemen' en bij Burns, Howell e.a. waren de factoren die het meest verband hielden met tevredenheid 'de mate van getoonde belangstelling' en 'een positieve of sympathieke aanpak'. Zij constateerden ook dat de tevredenheid afneemt naarmate de tijd verstrijkt, hetgeen te wijten is aan minder sympathiek en meer routinematig optreden van de recherche, die komt nadat de surveillantten geweest zijn. Verder is dit te wijten aan een wijd verbreide frustratie over het gebrek aan informatie over de voortgang van het onderzoek en — soms — aan het niet nakomen van afspraken.

Het verlangen naar informatie is een verhelderend voorbeeld van de verwachtingen van de slachtoffers. Het gaat hun daarbij — zoals ge-

zegd — niet in de eerste plaats om het identificeren van de dader en het terugvinden van hun eigendommen. Ze willen weten 'dat er iets aan is gedaan' en ze willen een afsluitend contact met de politie om het eind aan te geven van de cyclus die begonnen is met de inbraak.

Op grond van het tot dusverre aangedragen materiaal kunnen we veilig concluderen dat de psychische gevolgen van inbraak en daarmee de ontevredenheid van de slachtoffers over het politie-optreden aanzienlijk gereduceerd kunnen worden door een paar eenvoudige maatregelen. Deels worden deze reeds op grote schaal toegepast en het enige probleem is er voor te zorgen dat dit *altijd* gebeurt. Andere maatregelen vragen om een verschuiving in het denken en de prioriteiten van de politie, maar zijn zeer wel uitvoerbaar.

Voor het beginstadium stellen wij het volgende voor:

45

1. Er moet binnen dertig minuten politie ter plaatse zijn.
2. De eerste politiefunctionarissen ter plaatse moeten sympathiek en geruststellend optreden en bereid zijn enige tijd bij het slachtoffer te blijven, in het bijzonder als hij of zij alleen is.
3. Zij moeten duidelijk uiteenzetten wat er verder gaat gebeuren (bijvoorbeeld wanneer de recherche verwacht kan worden, waaruit het onderzoek zal bestaan en wanneer het slachtoffer bericht over de afdoening kan verwachten).
4. Er moet advies gegeven worden (bijvoorbeeld over inbraakpreventie) en inlichtingen (o.a. over de gedragingen en de gevaarlijkheid van inbrekers en over de mogelijkheden om hulp te krijgen van een plaatselijke instelling voor hulp aan slachtoffers of iets dergelijks).

Voor een later stadium suggereren wij het volgende:

1. Alle politiemensen die met het slachtoffer in aanraking komen, moeten een geïnteresseerde en bezorgde houding hebben.
2. Zij moeten hun afspraken nakomen, of als het echt niet anders kan, het slachtoffer inlichten.
3. Zij moeten grondig en duidelijk zichtbaar een onderzoek instellen. (verderop zal betoogd worden dat huis-aan-huis-verhoren belangrijk kunnen zijn).

4. Zij moeten de slachtoffers op de hoogte houden van de voortgang van het onderzoek.
5. Zij moeten zorgen dat er iemand komt (bijvoorbeeld van een instelling voor hulp aan slachtoffers) die psychische steun geeft.
6. Zij moeten zorgen voor een afsluitend contact. Veel van deze suggesties zijn eenvoudige beleefdheden die weinig of niets kosten, maar er kunnen toch praktische problemen bestaan die de toepassing ervan verhinderen. Op deze obstakels zullen wij nu onze aandacht richten.

Obstakels in praktijk, attitude en organisatie

Het grootste obstakel, en dat wordt ook van de kant van de politie onmiddellijk naar voren gebracht als men over deze zaken spreekt, is het tijdgebrek. Hoewel dit zeer reëel is, is tijdgebrek toch een te oppervlakkige verklaring en misschien zelfs een te gemakkelijk excuus. Er zijn nl. zowel in de attitude als in de organisatie factoren die verbetering behoeven. In beide eerder genoemde politie-onderzoeken bleek bij de politie een aantal misvattingen te bestaan over de effecten van criminaliteit op slachtoffers en over hun verwachtingen. Zo denken de meeste politiemensen dat slachtoffers aangifte doen om hun spullen terug te krijgen of vanwege de verzekering. Ook onderschatten zij de mate waarin de slachtoffers emotioneel geraakt zijn. Vaak denken zij dat alleen 'oude dametjes' of 'oude mensen die alleen leven' er erg van ondersteboven zijn. Verder bestaat het vooroordeel dat velen in verband met de verzekering een te hoge waarde van het gestolene opgeven en heeft de politie een gevoel van frustratie omdat slachtoffers vaak onwillig zijn om aangifte te doen of om als getuige voor de rechter te komen.

De onderzoekers wijzen er terecht op dat het probleem niet alleen in de individuele attitudes ligt, maar voor een groot deel in de organisatie van de politie. De politiemensen kunnen de waardering van hun meerderen vooral verwerven door het maken van verballen e.d. en niet zozeer door de manier waarop zij met mensen omgaan. Het komt dan ook voor dat met de mond beleeden wordt dat allerlei hulp aan het slachtoffer moet worden geboden, maar dat dit er in de praktijk geheel bij inschiet. De individuele agent wordt beloond voor het voldoen aan de verlan-

gens van de organisatie en niet voor het helpen van slachtoffers.

Howley en de andere onderzoekers zijn van mening dat vanuit de organisatie een grotere nadruk moet worden gelegd op de vaardigheid om met mensen om te gaan en op de terugkoppeling naar het publiek en dat deze punten betrokken moeten worden in de beoordeling van het werk van de agenten. Het meer tegemoet komen aan de noden van de slachtoffers zou een deel moeten zijn van een algemene verschuiving in het denken over het politiewerk, waarin een veel grotere plaats wordt ingeruimd voor participatie van het publiek, zoals men deze ook al aantreft bij het betrekken van de gemeenschap bij de misdaadpreventie.

De behoeften van het slachtoffer versus opheldering

47 Dit alles mag zeer prijzenswaardig klinken, het stuit in de praktijk natuurlijk op het bezwaar dat door het verschuiven van de aandacht naar de noden van het slachtoffer, de politie minder effectief zou kunnen worden in het opsporen van misdadigers, hetgeen toch haar belangrijkste taak is. In dit verband zij gewezen op een onderzoek van de Amerikaan Eck (1983).

Zijn onderzoek wijst er op, dat de ontdekking van inbrekers niet zozeer berust op inlichtingen die het slachtoffer geeft, maar veeleer op aanwijzingen van getuigen, informanten, andere politiemensen (inclusief niet-rechercheurs) en politieregisters. Een verhoor van het slachtoffer door de recherche voegt meestal weinig toe aan wat al bekend is uit het rapport van de surveillance en leidt tot frustratie van de slachtoffers omdat zij dezelfde gegevens twee keer moeten vertellen. Hij stelt daarom voor dat de surveillanten meer tijd aan het slachtoffer besteden en meer betrokken raken bij het onderzoek, in het bijzonder door huis-aan-huis-verhoren die, hoewel de recherche ze meestal verwaarloost, een waardevolle bron van informatie kunnen zijn. De rechercheurs zouden dan tijd hebben om andere bronnen na te gaan en om de informatie, inclusief die welke door de surveillanten is verzameld, met elkaar te vergelijken. Eck benadrukt de kennis van de surveillanten en hun vaardigheid om een betere medewerking en meer informatie te krijgen van

de slachtoffers en hun buren. In het door hem aanbevolen systeem zou de effectiviteit van de recherche kunnen worden verhoogd, terwijl de slachtoffers meer aandacht krijgen van die agenten die zij als het meest behulpzaam ervaren. Een andere mogelijkheid om tijdverlies en frustratie te vermijden is, zoals Burns-Howell e.a. voorstellen, de surveillanten geen volledige geschreven verklaring van de slachtoffers te laten opnemen, omdat deze toch vaak onvolledig zijn terwijl ze om een nader – veelal frustrerend – verhoor vragen. Hierdoor zouden de surveillanten dan weer meer tijd krijgen voor andere nuttige zaken zoals huis-aan-huis-verhoren.

Andere diensten aan slachtoffers.

Tot nu toe hebben wij het gehad over het belangrijkste probleem van inbraakslachtoffers: het psychisch effect. Er is echter nog een aantal andere terreinen waarop hun lot verbeterd kan worden, hetgeen vaak indirect ook bij zou dragen aan het herstellen van het emotionele trauma. Hieronder worden de drie andere categorieën, die eerder zijn genoemd, kort besproken.

Het stimuleren van participatie van slachtoffers aan het strafproces in ruime zin.

Er bestaat de laatste tijd veel belangstelling voor het betrekken van de slachtoffers bij hun zaak. Zo zien we projecten waarbij bijstand wordt verleend aan slachtoffers-getuigen of waarbij teruggave van het gestolene wordt nagestreefd.

Omdat inbrekers meestal niet gevonden worden is er weinig mogelijkheid om daders en slachtoffers met elkaar in contact te brengen. Daar waar dit wel kan is het nuttig o.a. omdat men vaak overtrokken ideeën heeft van de gevaarlijkheid van inbrekers. Het zou ook andersom kunnen werken, in die zin dat de dader ziet hoeveel schade gedaan kon worden door wat hem een vrij alledaagse daad leek. Tevens zou een overeenkomst inzake schadevergoeding die misschien bereikt zou kunnen worden, een alternatief bieden voor een vrijheidsstraf, hetgeen vooral bij jonge delinquenten zeer waardevol is. Het zou wat ver voeren hier na te gaan door wie dit soort projecten moet worden geëntameerd, maar te denken valt aan de reclas-

sering, organisaties voor slachtofferhulp en de politie zelf.

Financiële schadevergoeding.

Bij een Engels onderzoek bleek dat 10 procent van alle slachtoffers financiële schadevergoeding een gepaste sanctie vond voor de dader in kwestie. Ons inbraakonderzoek gaf hiervoor 16 procent. Er is dus duidelijk nogal wat steun van het publiek voor schadevergoeding als zelfstandige sanctie. Rechters vertonen echter weinig neiging om die toe te passen als deze niet uitdrukkelijk door één van de raadslieden wordt genoemd en er is vaak ook niet voldoende informatie over de geleden schade beschikbaar. Wij stellen daarom voor de politie dit soort informatie altijd te laten verzamelen en te controleren en het O.M. deze altijd naar voren te laten brengen tijdens de behandeling van de zaak. Het gaat daarbij niet alleen om de waarde van het gestolen goed, maar ook om andere schade die is toegebracht en om eventuele reeds betaalde verzekeringsgelden. De administratie van de rechtbank zou — zoals nu ook het geval is — de betalingen moeten controleren en het slachtoffer moeten inlichten als deze achterwege blijven. Dit laatste gebeurt nu vaak niet.

49

Andere praktische hulp en inlichtingen.

Telkens weer blijkt uit slachtofferonderzoeken dat gebrek aan informatie een belangrijke bron van ontevredenheid is. Dit komt voor een groot deel omdat de politie de mensen niet laat weten wat er gebeurt, terwijl er vele terreinen zijn waarop inlichtingen nodig kunnen zijn: waar moet men zijn voor de verzekering, voor misdaadpreventie of schadeloosstelling, hoe moet het met de reparatie aan huurhuizen, met een eventuele bijstandsuitkering etc. Mensen met een minimum-inkomen moeten misschien onmiddellijk financieel geholpen worden als het weekloon gestolen is. Hier kan de politie niet zo veel doen en in de toekomst moet dit soort hulp gegeven worden door instellingen voor slachtofferhulp. Maar deze zijn er nog maar heel weinig en daarom verwacht het publiek nog dat de politie zelf helpt en is men ontevreden als dit niet gebeurt.

Politiefunctionarissen speciaal belast met de

coördinatie van de opvang van slachtoffers.

Een laatste suggestie, waarmee vele vliegen in één klap geslagen kunnen worden, en die daarom serieuze overweging verdient, is het aanstellen bij elk politiekorps van enige omvang van een politiefunctionaris die speciaal belast is met de slachtofferproblematiek. Slachtoffers zouden altijd een foldertje moeten krijgen met zijn naam en een omschrijving van zijn functie. Hij zou de voortgang van het onderzoek kunnen nagaan, mensen in contact kunnen brengen met organisaties voor slachtofferhulp of met de afdeling misdaad-preventie van de politie of andere advies instanties en er voor kunnen zorgen dat de rechter voldoende informatie krijgt over de geleden schade. Ook zou hij als het onderzoek afgesloten wordt het slachtoffer hiervan op de hoogte moeten stellen. Dit zou natuurlijk duur in mankracht zijn, maar het zou enorme voordelen hebben op het punt van de public relations van de politie en de tevredenheid van de slachtoffers.

50

Conclusies

Het is duidelijk dat een belangrijke vooruitgang geboekt kan worden bij het tegemoetkomen aan de noden van de slachtoffers door: 1. een wezenlijke organisatorische verandering bij de politie die er toe leidt dat agenten aardig voor slachtoffers zijn en daar ook voor beloond worden, en 2) nauwe samenwerking van de politie met andere instellingen die geïnteresseerd zijn in het helpen van slachtoffers. Op den duur zou dit zich ook kunnen uitstrekken tot organisaties die voor schadevergoeding zorgen. Hulp aan slachtoffers is een belangrijke zaak. Niet alleen omdat mensen die hulp behoeven nu eenmaal geholpen moeten worden, maar vooral ook omdat de angst voor misdaad er door kan worden gereduceerd, omdat er meer vertrouwen in en medewerking aan de politie door kan worden gecreëerd en omdat het ontwikkelen van nieuwe manieren om delinquenten aan te pakken er door kan worden bevorderd.

Techno-preventie: in hoeverre helpt het? *

door Pat Mayhew

Inleiding

De gedachte dat techno-preventie inbraak in gebouwen voorkomt, berust op de veronderstelling dat een slechte beveiliging 'uitnodigt' tot inbreken.

De afschrikwekkende werking van beveiligingsmaatregelen wordt gewoonlijk niet betwijfeld, ofschoon tal van criminologen er de laatste tijd op wijzen, dat technische beveiliging misschien wel helemaal niet zo'n afdoende maatregel is.

51

In het nu volgende wordt nader ingegaan op techno-preventieve maatregelen ter bestrijding van inbraak. Het gaat om maatregelen die de directe toegang tot woonhuizen en gebouwen moeilijker maken. In de eerste plaats staan we stil bij onderzoek dat werd verricht naar de mate waarin bewoners gewoonlijk aandacht besteden aan beveiliging. In de tweede plaats vragen we ons af, wat de mogelijkheden zijn om de beveiliging op een hoger peil te brengen. De hamvraag tenslotte – of beveiliging inbrekers werkelijk afhoudt van het plegen van een inbraak – wordt het laatst behandeld.

Niveaus van beveiliging

Uit onderzoek blijkt dat de meerderheid der huizenbezitters onvoldoende technische beveiligingsmaatregelen treft en dat men vaak slordig met zijn bezittingen omgaat. In een groot aantal woningen is het bovendien voor inbrekers heel gemakkelijk een ingang te vinden die niet in het gezicht ligt voor burens of voorbijgangers. Voorzover het onzorgvuldigheid betreft, is het moeilijk daarvoor een verklaring te vinden. Wellicht is het nemen

* Dit is een verkorte weergave van: Target-Hardening, how much of an answer?

In: Coping with burglary; ed. by R. V. G. Clarke and T. Hope. Boston, Mass, Kluwer-Nijhoff, 1984, blz. 29–44 (Forthcoming)

van voorzorgsmaatregelen strijdig met andere gedragsbepalende factoren; zelfs degenen die het meest beducht zijn voor inbraak kunnen bijv. denken, dat het hen toch wel niet zal overkomen. Verder is het natuurlijk zo, dat de kans op een inbraak inderdaad zeer klein is. Cijfers voor Engeland en Wales wijzen uit dat in de gemiddelde gezinswoning slechts één maal per 30 jaar wordt ingebroken. Dit neemt overigens niet weg, dat bepaalde woningen, bijv. in de binnenstad, een groter risico lopen.

Het verbeteren van de beveiliging

Als de huidige niveaus van beveiliging onvoldoende zijn, welke mogelijkheden zijn er dan om bewoners aan te moedigen tot betere voorzorgsmaatregelen? Te denken valt onder meer aan publiciteit, beveiligingsadviezen en bouwvoorschriften.

52

Publiciteit

Wat publiciteit oplevert, kan moeilijk met zekerheid gezegd worden. Uit onderzoek komt naar voren, dat er in het algemeen weinig daadwerkelijke veranderingen in het beveiligingsgedrag uit voortvloeien. Een onlangs in Engeland gevoerde campagne evenwel heeft de verkoop van raamsloten aanzienlijk doen toenemen. Ook acties in Nederland bleken enig effect te hebben op de 'preventiebereidheid' van huiseigenaren. Dit effect deed zich voornamelijk voor indien de adviezen werden gegeven in persoonlijke contacten tussen politie en burgers.

Beveiligingsadviezen

Er zijn wel pogingen gedaan om via persoonlijk contact bewoners van huizen ervan te overtuigen dat beveiliging belangrijk is o.a. door het aanbieden van gratis beveiligingsadviezen door de politie en andere specialisten. Erg veel heeft ook dit niet opgeleverd. Een onverschillige houding, onkundigheid van het bestaan van dergelijke adviesmogelijkheden, en de vrees dat het inwinnen van adviezen geld zal kosten, leiden ertoe dat slechts weinigen erom vragen.

Acties van politiezijde die werkelijk zouden leiden tot meer verzoeken om persoonlijk

advies, zouden de politie erg veel tijd gaan kosten, en er zou bovendien toch ook nog slechts een klein gedeelte van alle huizenbezitters mee bereikt kunnen worden.

Bouwvoorschriften

Een derde manier om de beveiliging op een hoger peil te brengen, is het uitvaardigen van bepaalde bouwvoorschriften, bijv. ten aanzien van speciale sloten, massieve deuren e.d. Hoewel op dit punt nog niet veel onderzoek verricht is, zijn er uit Noord-Amerika enkele veelbelovende resultaten bekend. Dit ondanks het feit dat de inbraakbeveiliging zich nogal ongelukkig verhoudt tot voorschriften voor brandbeveiliging.

De effectiviteit van beveiliging

53

De uiteindelijke vraag die we ons willen stellen luidt: leveren de aanbevolen strategieën ook werkelijk iets op? Een duidelijk antwoord op deze vraag is niet te geven. Longitudinaal onderzoek is er nauwelijks gedaan. In veel onderzoeken komt men tot conclusies over beveiligingseffecten door te vergelijken tussen slachtoffers en niet-slachtoffers, zonder rekening te houden met het zogenaamde 'slachtoffer-effect' (het verschijnsel, dat mensen hun woning beter beveiligen nadat zij eenmaal het slachtoffer van een inbraak zijn geweest). Uit ander onderzoek blijkt dat meer variabelen een rol spelen bij het inbraakrisico, bijv. de ligging van het huis, de regelmaat waarmee er iemand aanwezig is, e.d. Er zijn echter weinig pogingen gedaan om, rekening houdend met deze andere variabelen, de zuiver technische beveiliging op haar merites te beoordelen.

Hoe het ook zij, wat pleit er nu vóór, en wat pleit er tegen techno-preventieve maatregelen? Resultaten *ten ongunste* ervan komen o.a. uit Canadees onderzoek. Ook Engelse onderzoekresultaten doen het nut van beveiliging in twijfel trekken. Uit een onderzoek in Kent bijv. bleek dat huizen waar een inbreker zich ongezien toegang toe kan verschaffen het meest kwetsbaar zijn, en dat het daarbij niet uitmaakt hoe deze zijn beveiligd. De verklaring hiervoor zou volgens Maguire zijn, dat de meeste inbrekers eerder een gelegenheid tot inbre-

ken zoeken, dan dat zij gebruik maken van mogelijkheden die zich voordoen. De mate van beveiliging lijkt daarbij niet van doorslaggevende betekenis te zijn. Deze veronderstelling wordt ondersteund door resultaten van onderzoek waarbij aan inbrekers zelf gevraagd werd, hoe zij komen tot de keus van hun doelen. Steeds opnieuw worden als afschrikwekkende factoren genoemd de aanwezigheid van mensen in het pand, honden, het gezien kunnen worden door burens en voorbijgangers en slechte vluchtmogelijkheden; de gewone technische beveiliging beschouwen zij nauwelijks als een belemmering. Iets anders ligt dat met meer geavanceerde methoden van techno-preventie, waarvan zij toegeven dat die niet helemaal ineffectief zijn.

54

Er zijn ook aanwijzingen *ten gunste* van technische beveiliging. Aangezien het in een derde van de gevallen slechts gaat om pogingen tot inbraak, lijkt het aannemelijk dat het veelal juist de beveiliging was, die het feitelijke binnendringen verhinderde. In wetenschappelijk onderzoek is verrassend weinig aandacht besteed aan dit mislukken van inbraakpogingen. Veeleer wordt de nadruk gelegd op het belang van een goede beveiliging van de punten waar het huis kan worden betreden. Dit belang wordt bevestigd door de onderzoekresultaten. Ook uit een Nederlandse slachtofferenquête blijkt dat de 'bereidheid' om voorzorgsmaatregelen te treffen inderdaad leidt tot een geringere mate van slachtofferschap. Tevens toont recent Amerikaans onderzoek aan dat een dergelijke beveiliging een effectief middel tegen inbraak is. Verder staat vast dat het niveau van beveiliging op verschillende typen inbrekers ook een verschillend effect heeft. Een normale beveiliging zal de beroepsinbreker nauwelijks afschrikken, terwijl hij zich soms door meer verfijnde systemen wél zal laten afschrikken. Veel jeugdige amateurs daarentegen scheppen er juist genoeg in, de meest moderne installaties onklaar te maken: voor hen vormt dit een deel van de kick van het inbreken.

Het verbeteren van de beveiliging van openbare gebouwen, flatgebouwen e.d.

Twee longitudinale studies leveren enig inzicht in de resultaten van het opvoeren van de beveiliging.

liging van openbare en flatgebouwen e.d. Het eerste betreft een onderzoek in Seattle (U.S.A.). In drie van de vier projecten in Seattle, verminderde het aanbrengen van goede sloten, de beveiliging van ramen etc. het aantal inbraken, zij het met een toename van het aantal insluipingen in appartementen die niet beveiligd waren. Het tweede onderzoek speelde zich af in Newcastle (Gr. Br.). Hier leidden vergelijkbare beveiligingen nauwelijks tot daling van het aantal inbraken. De maatregelen hadden wel tot gevolg dat de bewoners minder angstig waren voor inbraak. Het is niet bekend of het geringe resultaat te wijten was aan het ontbreken van een systematische aanpak van de beveiliging.

In openbare gebouwen e.d. worden steeds meer uiteenlopende maatregelen getroffen. Een onderzoek in Toronto (Can.) heeft uitgezeten dat de meer verfijnde beveiligingen van in dit geval luxueuze appartementen-complexen wel effectief waren. Ook huistelefoons zouden bijdragen tot grotere veiligheid. Bewaking bij de ingang van een complex werkt alleen afschrikkend voorzover het inbrekers betreft die niet in hetzelfde gebouw wonen. Belangrijk is ook of beveiligingsapparatuur, zoals huistelefoons in de entree, bestand is tegen vandalisme. Tenslotte moeten alle bewoners het eens zijn met de maatregelen, zoals bijv. met het installeren van een gesloten televisie-circuit. De resultaten van het laatstgenoemde beveiligingssysteem worden in de literatuur overigens wisselend beoordeeld.

Maatregelen tegen ervaren inbrekers

Het spreekt vanzelf dat de meer verfijnde en ongebruikelijke maatregelen het budget van de gemiddelde huizenbezitter te boven gaan. Eenvoudige systemen waarbij het licht op gezette tijden aan- en uitgaat of waarbij de gordijnen open- en dichtgaan kunnen wel enige mate van bescherming bieden, maar deze methoden werken alleen 's avonds en zullen de inbreker niet tegenhouden die overdag eens gaat kijken of er iemand thuis is, door bijv. aan te bellen. Wat betreft waakhonden zijn het de inbrekers zelf die hieraan het sterkste afschrikkende effect toeschrijven. Uit onderzoek is echter nog weinig gebleken van enig 'honden-effect'.

Alarminstallaties

Het blijkt dat slechts weinig huizenbezitters alarm laten aanbrengen. (3% in Engeland en Wales) Bovendien geven de installaties vaak vals alarm. Hoewel inbrekers zeggen er gevoelig voor te zijn, zijn er verder weinig aanwijzingen voor de effectiviteit ervan. Uit een onderzoek waarbij 350 zaken en scholen een stil alarm kregen dat in directe verbinding stond met het politiebureau, kwam geen afname van het aantal inbraken als resultaat uit de bus, hoewel de kans om op heterdaad betrapt te worden toch duidelijk was toegenomen. Met betrekking tot particuliere huizen heeft onderzoek uitge-wezen dat uit met alarm beveiligde huizen slechts betrekkelijk weinig wordt weggehaald, omdat de dief zeer weinig tijd heeft.

Het merken van eigendommen

56

Er worden steeds meer projecten opgezet waarbij huizenbezitters worden aangemoedigd om hun eigendommen te merken met een onuitwisbaar merkteken. Hierdoor zou het voor dieven moeilijker worden de gestolen goederen weer 'kwijt te raken' en voor de politie gemakkelijker deze te identificeren. Evaluatie-onderzoek wijst uit dat het opzetten van dergelijke projecten erg duur is. Ook blijken gestolen goederen die gemerkt zijn, niet vaker door de politie te worden teruggevonden, en worden er niet meer inbrekers door gepakt. Wel blijkt het zo te zijn dat uit huizen waar men door middel van stickers op de ramen heeft kenbaar gemaakt dat de aanwezige goe-deren gemerkt zijn, minder wordt gestolen dan uit andere huizen. Of dit ook werkelijk aan die stickers te danken is, blijft echter de vraag: het kan bijv. zijn dat er in dat soort huizen ook op andere punten betere maatregelen waren getroffen.

Discussie

Wat zijn, al met al, de conclusies van dit betoog?

Techno-preventie in particuliere woningen

1. Hoewel sommigen wel baat zullen vinden bij simpele voorzorgsmaatregelen, zal een eenvoudige beveiliging toch weinig uithalen voor huizen waar dikwijls niemand thuis is en die on-

gunstig zijn gelegen. Wel zal een aanzienlijk aantal daders waarschijnlijk worden afgeschrikt door beveiligingsmaatregelen van een hoger niveau.

2. Een tweede conclusie betreft de waarde van publiciteit ter bevordering van het opvolgen van beveiligingsadviezen. Op mensen die toch al slordig zijn in het beveiligen van hun woning hebben dit soort campagnes echter weinig effect. Zij zullen hoogstens de onrustgevoelens aanwakkeren, zonder dat er verder sprake is van een afname van het aantal inbraken. Dege-
nen die dit soort acties op touw zetten, kunnen hun geld beter besteden aan campagnes onder risicogroepen in een zeer beperkt gebied. Dit kan vooral nuttig zijn wanneer er meer persoonlijk contact met de bewoners plaatsvindt, wanneer men zich concentreert op bepaalde thema's en rekening houdt met de plaatselijke inbraakpatronen en het in de buurt meest voorkomende type woonhuizen. De bewoners zijn namelijk meer geneigd, adviezen te aanvaarden en op te volgen wanneer die duidelijk betrekking hebben op hen persoonlijk.

57

Techno-preventie in openbare gebouwen, flatgebouwen e.d.

3. Een derde conclusie is, dat beheerders van openbare en met name flatgebouwen zich (nog) meer verantwoordelijk zouden moeten voelen voor de beveiliging ervan omdat deze een zeer groot risico-object vormen. Een grotere investering in beveiligingsmaatregelen kan plaatselijk enig soelaas bieden. Te denken valt vooral aan huistelefoons en aan bewaking door middel van televisie. Het belangrijkste is, dat er sprake is van een echt beveiligingsbeleid (bijv. niet alleen steviger deuren maar óók betere sloten). Een positief effect hiervan is bovendien dat de huurders zich minder kwetsbaar gaan voelen.

Defensible space-initiatieven kunnen als een welkome aanvulling dienen op de techniek.

Techno-preventie en het totaal aantal inbraken

4. De laatste en voornaamste conclusie is dat van techno-preventie als middel tegen inbraak misschien wel individueel maar niet op grote schaal veel verwacht kan worden. De redenen

hiervoor zijn inmiddels duidelijk. De meest geschikte maatregelen zullen nooit op voldoende grote schaal worden toegepast, omdat zij teveel geld kosten. Zo zal er voor de potentiële inbreker altijd genoeg keus overblijven. Hij hoeft maar een uurtje in een geschikte wijk rond te lopen, of hij vindt altijd wel een huis dat zich leent voor een succesvolle inbraak. En dat is genoeg om hem af te houden van het rechte pad.

Literatuuroverzicht

Algemeen
Strafrecht en strafrechtspleging
Criminologie
Gevangeniswezen
Psychiatrische zorg
Kinderbescherming
Politie
Drugs

Literatuur-informatie

59

Van de artikelen die in deze rubriek zijn gepubliceerd, kunnen bij de documentatie-afdeling van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie in beperkte mate kopieën worden aangevraagd.

Ook lezers die geïnteresseerd zijn in literatuur over een bepaald onderwerp, kunnen desgewenst gebruik maken van de diensten van deze afdeling.

In beide gevallen kan men zich schriftelijk of telefonisch wenden tot de afdeling documentatie van het W.O.D.C., Postbus 20301, 2500 EH 's-Gravenhage, tel. 070-706553/706555.

Algemeen

1

Boon, A. K. den, en B. de Ruiter, *Amsterdam en zijn krakers, een onderzoeksnotitie.*

Sociologische gids, 31e jrg., nr. 2, maart/april 1984, blz. 184-189 (N).

Om inzicht te verkrijgen in de verhouding tussen Amsterdammers enerzijds en krakers en kraakbeweging anderzijds werd door de auteurs onder Amsterdammers tweemaal een opinie-onderzoek verricht rond de onderwerpen kraken en kraakbeweging. In april 1982 werden 109 Amsterdammers en 73 krakers ondervraagd. In oktober werden 179 Amsterdammers telefonisch geïnterviewd. Uit de bevindingen blijkt dat kraken is geaccepteerd, maar dat er belangrijke verschillen zijn over de vraag wanneer een pand verlaten dient te worden. Amsterdammers willen,

afhankelijk van de situatie, veel vaker dan krakers dat er wordt ontruimd. Het verschijnsel van de kraakbeweging ontmoet duidelijk minder sympathie bij de Amsterdammers dan het kraken van leegstaande panden op zich. In de slotbeschouwing gaan de auteurs nader in op dit laatste aspect. Het gewelddadige karakter van de ongeregelde heden heeft bij de bevolking mogelijk tot irritaties geleid. Tevens gaan zij in op standpunten van de gemeente en de kraakbeweging, die in de loop der jaren gewijzigd zijn en spreken hun verwachting uit over de gevolgen van eventuele nieuwe conflicten tussen de krakers en de overheid voor de opinievorming rond de kraakbeweging.

2

Cassetty, J. *Child support; emerging issues for practice*,

Social casework, 65 jrg., nr. 2, februari 1984, blz. 74-81 (USA).

60 De auteur gaat in op de problematiek van de zgn. één-oudergezinnen. Hij bespreekt zowel het maatschappelijke aspect van dit verschijnsel als de moeilijkheden die rijzen in dit type gezinnen. Het maatschappelijke probleem vloeit volgens hem voort uit het feit dat het sociale zekerheidstelsel niet is ingericht op deze problematiek, althans niet in de omvang waarvan hedentendage sprake is. De overheid levert traditioneel een directe bijdrage in de financiële huishouding van deze gezinnen. De omvang van deze geldelijke steun neemt onrustbarend toe. De filosofie achter de financiële steun aan alleenstaande ouders stamt nog uit de tijd dat dit type gezin zeer bijzonder was. Ze is dringend aan verandering toe. De auteur geeft als een conclusie bij zijn analyse van deze problematiek, dat een zakelijker aanpak zeer gewenst is. Hij stelt voor de landelijke maar vooral ook de lokale overheid meer bij de oplossing van deze problemen te betrekken. Uiteindelijk zijn volgens hem de kinderen de dupe van een emotionele en daardoor vaak ondoelmatige aanpak.

Strafrecht en strafrechtspleging

3

Brünott, L. *Seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes*. Nederlands juristenblad, 59e jrg., nr. 19, mei 1984, blz. 578-584.

In dit artikel bespreekt de auteur de 'voorlopige nota' met betrekking tot het beleid ter bestrijding van seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes. Na een korte weergave van de hoofdlijnen van de nota gaat de auteur nader in op de grondrechtelijke basis van de nota. De nota is gebaseerd op twee hoofduitgangspunten. Ten eerste de aanspraak van vrouwen op betaalde arbeid, een zelfstandig inkomen en onafhankelijkheid in relaties en gedrag. Ten tweede de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de bescherming van de onaantastbaarheid van het men-

selijk lichaam. Zij acht één van de positieve kanten van de nota dat de rol van het opsporings- en vervolgingsapparaat wordt gerelativeerd. De auteur betreurt het echter dat er geen richtlijnen voor de aanpak van sexueel geweld door het OM bestaan en dat het OM hieraan ook geen prioriteit geeft. Na een bespreking van de wetgeving op dit terrein komt zij tot de conclusie dat de nota beleidsmatig van betekenis is omdat de problematiek van het sexueel geweld wordt geplaatst in een brede context en wordt gezien als een noodzakelijk facet van het emancipatiebeleid. Voor de overheid kan de nota een waardevol startpunt zijn voor beleidswijzigingen en voor initiatieven op onderzoeks- en wetgevingsgebied.

Met literatuuropgave.

4

Derksen, M. Th. *Het strafrechtssysteem: enige aantekeningen omtrent oorsprong en ontwikkeling.* Delikt en delinkwent, 14e jrg., nr. 4, april 1984, blz. 307–316 (N).

De auteur probeert in dit artikel enig inzicht te verschaffen in de historische ontwikkeling van het strafrechtelijk systeem. Te beginnen bij het schikkingsysteem in het Germaanse recht, dat zich in de loop van de tijd ontwikkelde van een privé-wraakneming van het slachtoffer op de dader tot een positief schadevergoedingssysteem waarbij de gemeenschap of de koning bemiddelde bij het betalen van een Wehrgeld door de dader aan het slachtoffer en een Fredus (vredesgeld) door de dader aan de autoriteit. Het begrip 'strafbaar feit' komt op, wanneer de koning, vertegenwoordigd door de procureur, op het toneel van de rechtspraak de rol van slachtoffer gaat spelen, met terzijdestelling van het werkelijke slachtoffer. De beklaagde wordt dan een vijand van de maatschappij en de eenheid dader-slachtoffer wordt verbroken. Rond 1300 wordt het delict niet meer gezien als inbreuk op een persoonlijk recht, maar als inbreuk op een publiek recht. De boete vervangt de eigen wraak en de schadeloosstelling. Tussen de 13e en de 18e eeuw wordt de boete vervangen door lijfstraffen.

Met de ontwikkeling van de kapitalistische maatschappij komt er een hogere waardering voor eigendomsbetrekkingen en wordt het begrip illegalisme met betrekking tot bezittingen en met betrekking tot rechten geïntroduceerd. Eind 18e eeuw wordt het strafrecht gecodificeerd. Tussen doodstraf en boete bestaat alleen gevangenisstraf. Sinds de 19e eeuw wordt het verbeterende karakter van de straf benadrukt. Het recht om te straffen gaat over van de koning op de zichzelf verdedigende maatschappij. De overtreder wordt delinquent. Zijn daad wordt aanleiding hemzelf als individu te bestuderen; het positivisme beschouwt de mens als product van zijn levensloop. In de 20e eeuw bepleit de 'Défense Sociale' veranderingen in de beschikbare straffen. Rond 1930 wordt de boete herondekt.

Met literatuuropgave.

5

Dessaur, C. I. *De vermolmde knoet van het strafrecht.* Delikt en delinkwent, 14e jrg., nr. 5, mei 1984, blz. 493-496 (N).

De auteur constateert symptomen van materieel, intellectueel, sociaal en staatkundig verval, uiteindelijk resulterend in een ontwrichting van de Nederlandse samenleving. Voor die ontwrichting stelt zij de overheid voor een groot deel zelf aansprakelijk. Niet kan worden verwacht dat het strafrechtelijk systeem in die omstandigheden regulierend kan werken. Evenmin is het het aangewezen instrument voor het opnieuw integreren van de zieke samenleving. Nodig is, volgens de auteur, een revolte van de denkende meerderheid die zich niet langer door de ideologen van de afbraak, de vervuiling, de nivellering en de regressie de wet laat stellen.

6

Doomen, J. *De overheid en sexueel geweld.* Proces, 63e jrg., nr. 5, mei 1984, blz. 133-144 (N).

62

In dit artikel bespreekt de auteur de Voorlopige Nota met betrekking tot het beleid ter bestrijding van sexueel geweld tegen vrouwen en meisjes van de Staatssecretaris van emancipatiezaken en de Minister van justitie. Er wordt aandacht besteed aan de uitgangspunten die ten grondslag hebben gelegen aan deze Nota en aan de subdoelen (bv. preventie van sexueel geweld en bestrijding van verkrachting in het huwelijk) die de overheid zich stelt. Vervolgens wordt er ingegaan op het verlaten van het strikte onderscheid tussen aanranding en verkrachting en op de taak van het justitiële apparaat. In de Nota worden geen suggesties gedaan om de positie van het slachtoffer binnen het strafproces te veranderen, hetgeen de auteur een jammerlijke zaak vindt. Tot slot komen, in het kort de andere uitingen van sexueel geweld aan de orde, zoals incest, ongewenste intimiteiten op de werkplek, pornografie, prostitutie en vrouwenhandel. De auteur concludeert dat in de Nota terecht vastgesteld wordt dat sexueel geweld alleen kan worden teruggedrongen als de machtsverschillen tussen mannen en vrouwen worden aangepakt. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is een verbetering van de positie van de vrouw op de arbeidsmarkt. Met literatuuropgave.

7

Kommer, M. M. *Straftoemeting bij rijden onder invloed en weigering van de bloedproef.* Delikt en delinkwent, 14e jrg., nr. 4, april 1984, blz. 326-335 (N).

Door het WODC werd een onderzoek gedaan naar de strafvordering en de straftoemeting bij rijden onder invloed c.q. weigeren van de bloedproef. Het werd gehouden in de eerste drie maanden van 1982 in het ressort Arnhem. De gegevens werden verzameld op registratieformulieren die op het moment

van inschrijving bij alle art. 26 of 23a WVV-zaken werden gevoegd. De formulieren werden door par- ket- en griffiemedewerkers ingevuld en konden ook dienst doen als concept-dagvaarding. In totaal zijn 1588 formulieren bij de rapportage betrokken; de helft betrof een delict uit 1981, de andere helft uit 1982. Uit de resultaten bleek dat slechts ca. eenderde van de delicten werd geconstateerd bij verkeerscon- troles; vooral de lagere promillages. In art. 26-zaken bleek een opvallende afwijking naar beneden te bestaan van de richtlijn van 1977, waarbij in geval van een b.a.g. boven 2°/∞ een onv. vrijheidsstraf gevorderd moest worden. In de richtlijn van 1983 hoeft deze straf pas bij 2,5^o/∞ gevorderd te worden (dit vormt slechts enkele procenten van alle art. 26-zaken). Wanneer de Arnhemse rechters zich hier- aan houden zou tien jaar na invoering van de eerste richtlijn (dit was in 1974) de beoogde rechtsgelijkheid tot stand zijn gebracht. De poging om tot harmo- nisering te komen door bij het geven van strafvor- deringsrichtlijnen uit te gaan van de 'gemiddelde' eis lijkt te zijn mislukt omdat de officieren van justitie met de laagste vorderingen niet geneigd blijken hun eis op te schroeven tot het gemiddelde. Aangezien rechters in hun straftoemeting slechts zelden uitgaan boven de door het OM gevorderde straf, heeft har- monisering van straftoemeting door landelijke straf- vorderingsrichtlijnen dus de meeste kans van slagen, als de strafeisen naar beneden toe worden aangepast in de richting van het ressort met de laagste strafeisen.

8

Tulder, F. P. van. *Rechtspraak, personeel en planning.*

Nederlands juristenblad, 59e jrg., nr. 16, 21 april 1984, blz. 483-487 (N).

In dit artikel wordt ingegaan op enkele ontwikkelin- gen in het recente verleden en mogelijke ontwikke- lingen in de nabije toekomst op het gebied van de rechtspraak. De beschouwing wordt door de auteur toegespitst op het aanbod van zaken en de perso- neelsbezetting bij de rechterlijke instanties. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het rapport van de com- missie 'Harmonisatie Ramingen Kwartaire Sector'. Dit rapport is een stap op weg naar een meer plan- matige benadering van personeelontwikkelingen in de kwartaire sector. De resultaten van zijn bevindingen zijn o.a. dat de personeelsformatie in de periode 1970-1975 is toegenomen, maar dat deze geen ge- lijke tred heeft gehouden met de stijging van het aantal zaken, gewogen naar werkbelasting. In de pe- riode 1975-1981 zijn de formatie-uitbreidingen iets sterker geweest dan de toeneming van het aantal zaken. Bij de uitbreidingen na 1975 heeft er een verschuiving plaatsgevonden van zittende en staande magistratuur naar administratief en bedienend per- sooneel. De personeelontwikkeling bij de rechtspraak na 1983 zal geen gelijke tred houden met de trend- matige gebruikersontwikkeling, hoewel de recht- spraak binnen de justitie-sector relatief wordt ontzien.

Dertiende, Het, Internationale Strafrechtscongres van de Association Internationale de Droit Pénal, oktober 1984, Kairo.
 Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, 34e jrg., nr. 2, 1984 (BRD)

Dit nummer bevat in de eerste plaats de negen West-duitse bijdragen aan het dertiende internationale congres voor Strafrecht dat – voor de eerste maal niet in Europa – van 1 t/m 10 oktober 1984 in Kairo werd gehouden.

Ter zake van thema 1, Nalatigheidsdelicten: B. Schünemann, Die Unterlassungsdelikte und die strafrechtliche Verantwortlichkeit für die Unterlassungen; K. H. Gössel, Zur Lehre vom Unterlassungsdelikt. Thema 2: Economische delicten en de bestrijding ervan: H. Otto, Konzeption und Grundsätze des Wirtschaftsstrafrechts, (Dogmatischer Teil I); U. Weber, idem, Dogmatiseher Teil II; W. Heinz, idem, Kriminologische Teil.

Thema 3: Diversion en conflictoplossing in het strafproces: J. Hermann, Diversion und Schlichtung in der Bundesrepublik Deutschland; G. Blau en E. Franke, Diversion und Schlichtung.

Thema 4: Internationale en regionale samenwerking in de strafrechtspleging: E. Corves en H. J. Bartsch, Strukturen und Methoden internationaler und regionaler Zusammenarbeit auf dem Gebiet des Strafrechts; Th. Vogler, Generalbericht zum thema IV. Na deze congresbijdragen volgen drie nauw bij thema 4 aansluitende voordrachten voor de in september 1983 in Bonn gehouden Tagung für Rechtsvergleichung, gevolgd door een Rechtsvergleichend Übersicht van Th. Vogler, dat als inleiding diende voor de in Bonn gehouden discussie.

Tenslotte bevat het nummer een samenvattende bespreking van de bijeenkomst in Bonn.

64

Criminologie

10

Albanese, J. S. Corporate criminology: explaining deviance of business and political organizations.
 Journal of criminal justice, 12e jrg., nr. 1, 1984, blz. 11–20 (USA).

De eriminologie heeft in het verleden weinig aandacht besteed aan crimineel gedrag van corporaties. Pas de laatste jaren is naar deze vorm van criminaliteit meer systematisch onderzoek gedaan. De reden voor deze trage ontwikkeling is de complexiteit van het gedrag van organisaties. In dit artikel vergelijkt de auteur vier bestaande theorieën betreffende criminaliteit van corporaties, waarbij met name de aandacht wordt gericht op de verklarende waarde van de theorieën en de implicaties die deze kunnen hebben voor de te volgen strategieën van misdaadbestrijding. Achtereenvolgens worden de differentiële associatietheorie van

Sutherland, en theorieën van *Cressey*, *McIntosh* en *Smith* besproken. Omdat nauwelijks causale verklaringen voor corporatiecriminaliteit worden gegeven, bieden de bestaande theorieën weinig aanknopingspunten voor de criminele politiek. Wanneer *McIntosh* stelt, dat verfijning en rationalisering van de technieken van criminaliteitsbeheersing automatisch leiden tot een evenredig grotere verfijning in de vormen van corporatiecriminaliteit, is duidelijk waarom de huidige misdaadbestrijdingsstrategieën niet effectief zijn. Het verdient dan ook de voorkeur, zo betoogt de auteur, om weloverwogen strategieën te ontwikkelen, die gebaseerd zijn op onderzoek naar de oorzaken van corporatiecriminaliteit.

Met literatuuropgave.

11

Carroll, L. and P. I. Jackson. *Inequality, opportunity and crime rates in central cities.*

Criminology: an interdisciplinary journal, 21e jrg., nr. 2, mei 1983, blz. 178–194, (USA).

65 De auteurs trachten een aanvulling te geven op de theorie van *Cohen* en *Felson*, volgens welke er een *direct* verband bestaat tussen het toegenomen aantal huishoudens en de toegenomen criminaliteit. Meer huishoudens betekent namelijk dat er ook meer mogelijkheden zijn om criminaliteit te plegen, bijv. doordat bewoners afwezig zijn i.v.m. hun werk. De auteurs menen echter dat dit verband *indirect* is, want het toegenomen aantal huishoudens veroorzaakt een toename in inkomensongelijkheid, die op zijn beurt weer het ontstaan van criminaliteit in de hand werkt. Immers, steeds meer getrouwde vrouwen hebben een baan; een toename die echter hoofdzakelijk plaats vindt bij blanke en niet bij zwarte vrouwen. De aldus ontstane inkomensongelijkheid wordt versterkt door het feit dat er ook meer één-ouder gezinnen zijn gekomen, dus ook meer huishoudens die onder de armoedegrens leven. De auteurs betrokken hun gegevens uit een in 1970 getrokken steekproef m.b.t. 93 Amerikaanse steden en uit de *Uniform Crime Reports* van 1971. Bij hun onderzoek ging het om inbraak, gewapende overval en persoonsdelicten. Er werd gebruik gemaakt van regressie-analyse methoden. De resultaten ondersteunen de door de auteurs gehanteerde uitgangspunten m.b.t. het bestaan van een indirect en niet van een direct verband. Met literatuuropgave.

12

Cook, P. J. and G. Tauchen. *The effect of minimum drinking age legislation on youthful auto fatalities, 1970–1977.*

Journal of legal studies, 13e jrg., nr. 1, januari 1984, blz. 169–190 (USA).

In de Verenigde Staten verschilt de wetgeving op het gebied van het alcoholgebruik per staat aanzienlijk.

Volgens de auteurs is het in de ene staat uitdrukkelijk verboden jongeren onder de 18 jaar alcoholische dranken te verkopen, terwijl dit in de andere staat is toegestaan. Tegen de achtergrond van het toenemend aantal verkeersongevallen waarbij jongeren als bestuurders van voertuigen zijn betrokken, onderzochten de auteurs de relatie tussen deze wetgeving in de verschillende staten en dit type verkeersongevallen. De hypothese is dat hoe gemakkelijker de jeugd over alcoholhoudende drank kan beschikken, hoe groter de kans is op verkeersongelukken. Het onderzoek richtte zich op de statistische gegevens van ongevallen waarbij sprake was van alcoholgebruik door de bestuurder(s). Eventuele andere of bijkomende oorzaken van het ongeval waren niet uit deze cijfers af te lezen. In een aantal tabellen laten zij het verband zien tussen alcoholgebruik en verkeersongevallen in het algemeen en die waarbij jongeren betrokken zijn in het bijzonder. Uit de vergelijking van deze cijfers in de verschillende staten concluderen zij dat hun hypothese juist is. Zij besluiten het artikel met de aanbeveling in het wetgevende vlak regelingen te treffen waardoor jongeren minder gemakkelijk over alcoholhoudende drank kunnen beschikken. Dit leidt volgens hen tot minder verkeersongevallen waarbij jongeren zijn betrokken.

Met literatuuropgave.

66

13

Covey, H. C. *Community corrections diversion in Colorado.*

Journal of criminal justice, 12e jrg., nr. 1, 1984, blz. 1-10 (USA).

De auteur heeft de vraag onderzocht of maatschappelijke behandelingsprogramma's (MBP's) in de staat Colorado een alternatief vormen voor vrijheidsstraffen of voor voorwaardelijke veroordelingen. De onderzoeksvraag werd in twee hypothesen geoperationaliseerd: 1) MBP's brengen een reductie teweeg in het aantal vrijheidsstraffen; 2) qua sociale kenmerken, delictskenmerken, crimineel verleden en behandelingsindicatie komen personen die een MBP kregen opgelegd meer overeen met tot vrijheidsstraf veroordeelde personen dan met personen die voorwaardelijk werden veroordeeld. Na statistische analyse van kwantitatieve veroordelingsgegevens, afkomstig van negen provincies waar MBP's worden geboden, blijkt over het geheel genomen sprake te zijn van een licht dalende trend in het aantal vrijheidsstraffen. In twee provincies wijzen de resultaten echter juist op een aanzuigende werking van MBP's. Analyse van de gegevens van 767 personen laat zien dat de 194 personen, aan wie een MBP is opgelegd, meer kenmerken gemeen hebben met tot vrijheidsstraf veroordeelden, dan met personen die een voorwaardelijke veroordeling kregen opgelegd. Aan te nemen valt daarom dat in Colorado MBP's vaker in de plaats komen van vrijheidsstraffen dan van voorwaardelijke veroordelingen.

Met literatuuropgave.

Elliott, D. S. and D. Huizinga. *Social class and delinquent behavior in a national youth panel; 1976-1980.* Criminology: an interdisciplinary journal, 21e jrg., nr. 2, mei 1983, blz. 149-177, (USA).

Onderzoeken waarbij aan de mensen zelf wordt gevraagd of zij delicten hebben gepleegd lijden volgens de auteurs aan een drietal tekortkomingen: (1) een beperkte representativiteit van de geselecteerde delicten, (2) dubbelzinnige antwoordcategorieën en (3) ongeschikte schaaltechnieken ter bepaling van de attitudes van de respondenten. De door de auteurs in hun onderzoek gebruikte methode komt tegemoet aan deze bezwaren. Hun self-report studie werd gedaan in Amerika bij 1725 jongeren van 11-17 jaar, die zij over een periode van vijf jaar ondervroegen. Daarmee wilden zij meer te weten komen over zowel vóórkomen als frequentie waarmee jeugdcriminaliteit wordt gepleegd bij middle class, working class en lower class jongeren. Voor de criminaliteit in het algemeen geldt dat deze in alle drie sociale klassen in gelijke mate voorkomt. Voor de ernstige delicten echter kan gesteld worden dat deze in mindere mate voorkomen bij de middle class jeugd dan bij de twee andere klassen. Voor wat betreft de frequentie waarmee criminaliteit wordt begaan blijkt dat de middle class jongeren zich minder schuldig maken aan delicten, ook aan de ernstige. De auteurs menen dat hun onderzoeksresultaten niet terug zijn te voeren op raciale verschillen. Met literatuuropgave.

67

Feld, B. C. *Delinquent careers and criminal policy; just deserts and the waiver decision.* Criminology: an interdisciplinary journal, 21e jrg., nr. 2, mei 1983, blz. 195-212, (USA).

Om chronische jeugdige delinquenten over te brengen van het jeugdstrafrecht naar het volwassen strafrecht, kunnen in het Amerikaanse strafrecht twee wegen worden bewandeld, nl. via de 'judicial waiver decisions' en de 'legislative waiver decisions'. Bij eerstgenoemd mechanisme is het de rechter die op psychologisch klinische gronden beslist in welke mate de adolescent geschikt is voor behandeling en zich een idee vormt over diens gevaarlijkheid, op basis waarvan hij kan besluiten onder welk strafrechtstelsel de delinquent behoort. De auteur noemt de hierbij gebruikte methodes subjectief, willekeurig, inconsistent en ongenormeerd. Hij toont zich dan ook voorstander van de 'legislative waiver', gebaseerd op 'just deserts' principes, waarbij de gepleegde misdaad en het criminele verleden, i.p.v. bepaalde karakteristieken van de dader (zoals het adolescent zijn), doorslaggevend zijn.

Willekeur en subjectiviteit worden dan vermeden omdat de rechter dan gebonden is aan door de wetgever opgestelde definities. Bij 'legislative waiver' wordt ook gebruik gemaakt van statistische methoden om te

voorspellen in welke mate een delinquent in de toekomst zal recidiveren.
Met literatuuropgave.

16

Förster, M und J. Schenk. *Der Einfluss massamedialer Verbrechungsdarstellungen auf Verbrechensfurcht und Einstellung zu Straftätern.*

Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, 67e jrg., nr. 2, april 1984, blz. 90-104 (BRD).

Het lijkt erop dat de massamedia een grote invloed hebben op de beleving van criminaliteit. De auteurs deden hiernaar een onderzoek. Zij confronteerden 144 vrouwen uit Würzburg (W.Dld.) met 'kranteberichten' over drie misdaden: straatroof, verkrachting en bankoverval met gijzeling. Van alle berichten bestonden drie versies: a) de daad-variant (zakelijke weergave), b) dader-variant (tevens achtergrondinformatie over de dader) en c) slachtoffer-variant (extra informatie over de gevolgen voor het slachtoffer). De vrouwen kregen willekeurig één van deze versies onder ogen, waarna hun reactie op en beleving van de misdaden d.m.v. een vragenlijst werden onderzocht. Vervolgens werden de gegevens van de drie groepen statistisch vergeleken. Het blijkt dat in groep c de emotionele reacties het sterkst zijn, in groep b het geringste. Bij de 'objectieve' berichtgeving (a) treden ook reeds emotionele reacties op. De auteurs stellen op grond hiervan dat de media zorgvuldig moeten zijn in hun berichtgeving. Programma's als 'opsporing gezocht' hebben zeker gevaren in zich. Berichtgeving waarbij meer informatie over de dader verschaft wordt, kan leiden tot een meer rationele, minder op angst en vooroordelen gebaseerde mening over criminaliteit.

Met literatuuropgave.

68

17

Getzel, G. S. and R. Masters. *Serving families who survive homicide victims.*

Social casework, 65e jrg., nr. 3, maart 1984, blz. 138-144 (USA).

De aandacht voor het slachtoffer van criminaliteit is ook in de USA een betrekkelijk nieuw verschijnsel. Volgens de auteur is hier met name de opvang van slachtoffers van geweldsdelicten sterk achtergebleven. In New York City is in 1979 een project gestart waarbij hulp geboden wordt aan de nabestaanden van slachtoffers die op gewelddadige wijze het leven verloren. Moord en doodslag zijn volgens de auteurs de symbolen van criminaliteit. Men ervaart een dergelijk verlies alsof de samenleving heeft gefaald. Aan de hand van een aantal voorbeelden uit de praktijk concretiseren de auteurs deze stelling. Vervolgens beschrijven zij de manier waarop met behulp van groepsondersteuning de verwanten van het slachtoffer worden geholpen. Als een laatste actie die voortvloeide uit dit project

beschrijven de auteurs een gemeenschappelijke campagne van deze nabestaanden voor een verbetering van de opvang van slachtoffers.
Met literatuuropgave.

18

Hees, A. van, *Vandalisme en Buro Halt*.
Proces, 63e jrg., nr. 5, mei 1984, blz. 145-155 (N)

In dit artikel wordt ingegaan op de betekenis, achtergronden en mogelijke oorzaken van vandalisme, hetgeen de auteur tot de conclusie brengt dat de meeste tot nu toe gepropageerde methodes van vandalisbestrijding te eenzijdig zijn. De auteur besteedt aandacht aan de opzet en uitwerking van het Buro Halt in Rotterdam. In deze stad worden drie activiteiten ondernomen om het vandalisme tegen te gaan, te weten: 1) het organiseren en begeleiden van alternatieve bezigheden die in de plaats komen van een strafrechtelijke reactie, 2) het verlenen van diensten en hulp aan jongeren om legitieme wijzen van behoeftenbevrediging te stimuleren en 3) het trachten te voorkomen van vandalisme door al in een vroeg stadium in te grijpen in situaties waar vandalisme optreedt. De activiteiten van Buro Halt richten zich op jongeren zelf, op hun omgeving, op instellingen en het beleid. Volgens noemt de auteur een aantal redenen waarom bij Buro Halt geen zogenaamde leerprojecten worden uitgevoerd. Tenslotte wordt geconstateerd dat Buro Halt een veelbelovend project is en dat de schade door vandalisme in Rotterdam de laatste twee jaar is gedaald.

69

19

Jung, H. *Das vierte internationale Symposium für Viktimologie*.
Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, 67e jrg., nr. 2, april 1984, blz. 125-134 (BRD).

Dit artikel is een verslag van het vierde internationale symposium over victimologie, dat in 1982 in Japan plaatsvond. Globaal waren vijf thema's te onderscheiden; telkens worden drie inleiders geciteerd. 1) Basisprincipes. De victimologische perspectieven lijken nu voldoende erkend. Actueel zijn de consequenties voor het te voeren beleid, met name op het gebied van het strafrecht. 2) Onderzoek bij slachtoffers. Dit heeft een aanvulling geleverd op de officiële statistieken. 3) Situaties waarin slachtoffers gemaakt worden. Hier wordt een breed palet aangeboden, variërend van benadeling door de vanwege hun schadelijke bijwerking omstreten farmaca tot ontvoering van kinderen in echtscheidingsituaties. 4) Hulp aan slachtoffers. 5) Verhouding tussen victimologie en strafrecht. Van belang is de discussie tussen *Schünemann* en *Hillenkamp* over de betekenis van de victimologische visie voor de dogmatiek van het strafrecht en de criminele politiek.

Met literatuuropgave.

Kunz, K. L. *Die Verbrechensfurcht als Gegenstand der Kriminologie und als Faktor der Kriminalpolitik*. Monatschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, 66e jrg., nr. 3, juni 1983, blz. 162–174 (BRD).

Angst voor criminaliteit en onveiligheidsgevoelens onder de bevolking vormen een maatschappelijk desintegrerende factor en vergroten de bereidheid tot eigenrichting. In dit artikel bespreekt de auteur aan de hand van de resultaten van enkele empirische onderzoeken in welke mate de criminologie kan bijdragen aan een weloverwogen antwoord op deze onveiligheidsgevoelens. In vogelvlucht worden West-Duitse en Amerikaanse slachtofferstudies, alsmede een onderzoek naar de houding van de bevolking tegenover afwijkend gedrag in het algemeen besproken. Hieruit komt het beeld naar voren, dat onveiligheidsgevoelens niet zozcer uit concretiseerbare angst voortkomen, maar veeleer uit door een bepaalde levenshouding gevormde – en daardoor moeilijk te beïnvloeden – abstracte angst. Deze angst wordt niet in de laatste plaats gestimuleerd door de massa-media, die een hachelijke veiligheidssituatie suggereren. Daarom zullen de traditionele strategieën van misdaadbestrijding deze onveiligheidsgevoelens eerder doen toenemen. Op basis van deze onderzoeksresultaten geeft de auteur de richting aan waarin de criminele politiek zich zou moeten ontwikkelen, teneinde zowel de criminaliteit zelf als de onveiligheidsgevoelens bij de bevolking terug te dringen. Centraal hierin staan de ontwikkeling van strafrechtalternatieven als buitenjustitiële afdoening van delicten, informele conflictoplossing, schadevergoeding in plaats van bestraffing en extra zorg voor slachtoffer én veroordeelde.

Met literatuuropgave.

Lies, secrets and social control. *Themanummer*. American behavioral scientist, 27e jrg., nr. 4, maart/april 1984, blz. 413–544 (USA).

In een inleidend artikel wijst redacteur C. B. Klockars op het merkwaardig toeval dat in dit jaar 1984, waarin er zoveel aandacht is voor het in 1949 verschenen boek van G. Orwell: 'Nineteen Eighty-Four', de redactie onderwerpen aansnijdt die in Orwells boek zo'n bedreigende vorm krijgen. Zijn conclusie is dat Orwells visie nog steeds in de categorie 'fiction' thuis hoort.

G. T. Marx en N. Reichman geven inzicht in een nieuwe vorm van opsporing van fraude door het systematisch zoeken naar belastende gegevens in computerbestanden. Zowel de techniek als het 'privacy' aspect komen aan de orde.

J. Peterson bespreekt de achtergronden van het toenemend gebruik van de resultaten van laboratoriumonderzoek als gerechtelijk bewijs in strafzaken.

Opmerkelijk zijn de problemen die ontstonden rond de kwaliteit van het onderzoek en de oorspronkelijk bedongen anonimiteit van de laboratoria.

D. T. Lykken waarschuwt tegen het gebruik van de leugendetector of polygraph. Het effect ervan kan wel eens tegengesteld zijn aan wat de bedoeling is: het ontslaan van de meest eerzame politieambtenaren; het de deur wijzen van de meest betrouwbare employees, het in het gevang werpen van de meest gesocialiseerde burgers, het bevolken van de binnenlandse veiligheidsdiensten met mensen die slim genoeg waren om te weten hoe de leugendetector te misleiden.

F. Montanino deed een follow-up onderzoek onder een aantal deelnemers aan het Federal Witness Security Program. Het zijn mensen wier vroegere leven en persoonlijke levensgeschiedenis letterlijk zijn uitgewist door het met behulp van dit programma aannemen van een andere naam en identiteit. Dit gebeurt op grond van de Organized Crime Act (1970) die voorschrijft dat mensen die als getuige zijn opgetreden in een strafproces tegen georganiseerde misdaad, witte-boordencriminaliteit, drugshandel en corruptie dienen te worden beschermd tegen de mogelijk ernstige gevolgen van dat getuigen.

C. B. Klockars geeft inzicht in de omstandigheden waaronder de politieman er dikwijls niet aan ontkomt zich van een onwaarheid te bedienen. Hij benadrukt dat het morele gronden zijn waarop de politieman besluit ontheven te zijn van de verplichting de waarheid te spreken. Een zekere gewenning aan dit proces maakt ongevoelig voor de mogelijk kwalijke kant ervan. De gevoeligheid is minimaal wanneer degene die er de dupe van is volgens de normen van de beroepscultuur van het politiewerk niet moet worden ontzien.

71

22

Loseke, D. R. and S. E. Cahill. *The social construction of deviance: experts on battered women*. Social problems, 31e jrg., nr. 3, februari 1984, blz. 296-310 (USA).

In de zeventiger jaren werd door feministen de aandacht gevraagd voor het verschijnsel 'vrouwenmishandeling'. Volgens de auteurs werd tot dat moment deze vorm van mishandeling gezien als een privé-problematiek terwijl het feminisme vervolgens op het maatschappelijke aspect van deze geweldpleging wees.

Als gevolg van deze benadering is ook een maatschappelijke benadering en behandeling van deze problematiek op gang gekomen. Men ging daarbij uit van het feit dat het onlogisch, onverklaarbaar en daarmee onjuist was dat door hun partner mishandelde vrouwen vaak ondanks de mishandeling bij hun echtgenoot of vriend blijven. De belangrijke factor bij deze problematiek vormt volgens de auteurs de afhankelijke positie waarin de vrouw verkeert. Zij toetsen de verschillende componenten van de argumentatie die wordt aangedragen om dit probleem van de vrouw als maatschappelijk probleem aan te pakken. Hun conclusie is

dat op deze manier een geheel nieuwe vorm van maatschappelijk afwijkend gedrag wordt gedefinieerd, waarbij zelfs een nieuwe vocabulaire wordt gebruikt en waardoor al of niet terecht een nieuwe cliëntèle wordt gecreëerd voor de deskundige hulpverleners. Met literatuuropgave.

23

Moser, L. *Kriminalität und Verkehrssicherheit*. Blutalkohol, 20e jrg., nr. 6, november 1983, blz. 465-469 (BRD).

In een recent Amerikaans onderzoek wordt de samenhang bevestigd tussen criminaliteit in algemene zin en verkeersdelinquentie. Ook de resultaten van in West-Duitsland verricht onderzoek wijzen in deze richting. Verkeersdelinquenten die al eerder voor andere - commune - misdrijven zijn veroordeeld, blijken significant vaker ongevallen met lichamelijk letsel en dodelijke afloop te veroorzaken dan verkeersdelinquenten zonder crimineel verleden. Een verklaring hiervoor is vermoedelijk gelgen in het feit, dat bij deze delinquenten agressie de achtergrond vormt van zowel de commune als de verkeersdelicten. Ook lijkt men eerder geneigd om in het verkeer de risico's van ongevallen voor lief te nemen, welke bereidheid nog vergroot wordt wanneer men onder invloed van alcohol verkeert. Omdat er een aantoonbare samenhang bestaat tussen veroordelingen voor (agressieve) misdrijven en de ernst van de gevolgen van verkeersdelicten, doet de auteur de aanbeveling om personen die neigen tot gewelddadigheid pas op latere leeftijd, als ze rijper en rustiger zijn geworden, hun rijbewijs te geven.

Met literatuuropgave.

24

O'Donovan, K. *The medicalisation of infanticide*. Criminal law review, mei 1984, blz. 259-264 (GB).

De auteur bespreekt de ontwikkeling van wettelijke maatregelen rond infanticide in Engeland. In 1623 werd infanticide voor het eerst als een misdaad opgevat. Het ging daarbij meer om het verzwijgen van de dood dan om de dood zelf. Dit verzwijgen werd opgevat als het vermoedelijk schuldig zijn aan moord. Wanneer dit plaatsvond binnen een huwelijk was men clementer. In 1803 werd een wet aangenomen die infanticide gelijkstelde aan homicide. In de 'Infanticide Act' van 1922 werd de misdaad niet meer als moord maar als doodslag beschouwd. Voor het eerst was er bij de formulering invloed van medische theoretici. In 1938 vonden twee aanpassingen plaats: de bepaling 'onlangs geboren' werd gewijzigd in 'jonger dan twaalf maanden' en de invloed van de medische theorie werd vergroot. De laatste jaren staat deze toepassing van het medische model ter discussie. Er wordt voor gepleit ook sociale en economische motieven een rol te laten spelen.

Met literatuuropgave.

Sampson, R. J. *Structural density and criminal victimization.*

Criminology: an interdisciplinary journal, 21e jrg., nr. 2, mei 1983, blz. 276–293 (USA).

De auteur wil de hypothese toetsen dat een toename van de bebouwingsdichtheid in stedelijke gebieden leidt tot enerzijds een verminderd toezicht op de buurt en anderzijds tot meer mogelijkheden om criminaliteit te plegen. Dichtbebouwde woonbuurten kenmerken zich door de aanwezigheid van onbewaakte gebieden zoals trapportalen en garages. Bovendien verhoogt het grote aantal mensen de anonimiteit, wat weer tot gevolg heeft dat ook de informele sociale controle afneemt. Dit alles vergroot het risico om slachtoffer van criminaliteit te worden. De gegevens voor dit in Amerika gehouden onderzoek werden afgegaan door het Census Bureau, dat jaarlijks onder 136000 mensen een slachtoffer-enquête houdt. Ze beslaan de periode 1973–1978. Het in het artikel gebruikte cijfermateriaal heeft betrekking op gewapende overval en geweldpleging. De auteur vond een positief verband tussen bebouwingsdichtheid en de kans om slachtoffer te worden. Deze samenhang is het sterkst voor de categorie gewapende overval. De reden hiervoor is dat de overval een instrumenteel karakter heeft met aspecten van berekening en planning, waarbij de daders sterk letten op mogelijkheden en de mate waarin toezicht wordt gehouden. Daarentegen draagt de geweldpleging een wat meer expressief en impulsief karakter.

Met literatuuropgave.

Vervaele, J. *Criminele politiek: het gladde ijs tussen criminologie en strafrechtsbedeling.*

Panopticon, 5e jrg., nr. 2, maart/april 1984, blz. 111–140 (B).

De discussie over de toekomst van het Italiaanse Wetboek van Strafrecht dat nog uit de tijd van Mussolini stamt, heeft de vraag opgeroepen of het nu veel moeilijker is om de strafrecht dogmatiek en de criminologie te integreren dan rond de eeuwwisseling. In dit artikel gaat de auteur in op de geldigheid van de argumenten die in deze discussie worden gehanteerd. In een vergelijking met de historische ontwikkeling van de socialisering van het recht in de negentiende eeuw verheldert de auteur de verschillende functies die men in de polemiek aan het recht en de bijdragen van de criminologie verbindt. Ten aanzien van de argumentatie dat integratie nu moeilijker is dan in het verleden, spitst het artikel zich toe op de vraag of er in de vorige eeuw wel zo iets als 'Gesamte Strafrechtswissenschaften' bestond.

Tenslotte is de conclusie van de auteur dat ook in de vorige eeuw het spanningsveld tussen de feitelijke gedragswetenschappen op het terrein van het strafrecht en de normatieve strafrechtspleging zelf steeds

aanwezig is geweest. Volgens hem wordt evenals in de vorige eeuw juist nu het politieke van de criminologie weer duidelijk.

Met literatuuropgave.

27

Zimring, F. E. *Youth homicide in New York: A preliminary analysis.*

Journal of legal studies, 13e jrg., nr. 1, januari 1984, blz. 81-99 (USA).

Nadat al in de zestiger jaren de toenemende jeugd-criminaliteit in de V.S. sterk in de belangstelling was komen te staan, zijn er verschillende wetswijzigingen geweest die de aanpak van dit probleem hebben beïnvloed. De auteur bespreekt in dit artikel de resultaten van een onderzoek dat hij heeft verricht. Dit onderzoek richt zich op de veroordelingen in de categorie jeugdgeweldsmisdrijven met dodelijke afloop in New York. Hij geeft in een aantal tabellen de omvang van dit probleem aan. Zijn onderzoek richt zich met name op de relatie tussen aard en omvang van de gepleegde levensdelicten en de leeftijd van de daders. Daarnaast stelt hij enkele patronen vast in de raciale achtergrond van de daders en de omstandigheden bij het delict. Hierbij gaat hij in het bijzonder in op het wapengebruik door jongeren bij conflicten. Zijn conclusie is dat de studie weinig oplevert in het kader van generaal preventieve maatregelen. Wel constateert hij een toenemende gevaarlijkheid van de jeugdige daders bij een langere duur van hun criminele carrière. Dit geeft hoop dat een snel ingrijpen toch effectief zou kunnen zijn.

Met literatuuropgave.

Gevangeniswezen

28

Fleck, J. und N. Müller. *Rockenberg: Struktur einer Jugendstrafanstalt.*

Zeitschrift für Strafvollzug und Straffälligenhilfe, 33e jrg., nr. 2, april 1984, blz. 74-81 (BRD).

De gedetineerden van Roekenberg zijn in pedagogisch opzicht verwaarloosde jongeren die weinig of geen contact meer hebben met hun ouders. Eén van de doelstellingen van de inrichting is om de gedetineerden behalve de gevolgen van hun gedrag ook de mogelijkheid en de noodzakelijkheid van gedragsveranderingen te leren inzien. Daartoe heeft men er een omvangrijk algemeen scholings- en vakopleidingsstelsel opgebouwd. M.b.v. tabellen laten de auteurs zien wat er hiermee zoal in de periode 1974-1978 bereikt is. Recidive-statistieken tonen dat de gedetineerden die geslaagd zijn voor een school- of vakdiploma relatief gunstig afsteken, zij het in niet opzienbarende mate. Dat betekent volgens de auteurs echter niet dat er geen verdere pogingen of inspanningen in deze richting gedaan behoeven te worden.

Een tweede middel om de doelstelling van de inrichting te bereiken is dat men er getracht heeft een psychologisch klimaat te scheppen dat bij de gedetineerden weer vertrouwen en motivatie opwekt. Zo leven de gedetineerden er in kleine wooneenheden met een aantal begeleiders. Tot slot gaan de auteurs in op wat zij noemen de tweevoudige organisatorische opbouw van de inrichting met zowel hiërarchische als niet-hiërarchische kenmerken.

29

Poole, E. D. and R. M. Regoli. *Violence in juvenile institutions; a comparative study.*

Criminology: an interdisciplinary journal, 21e jrg., nr. 2, mei 1983, blz. 213–232 (USA).

Voor het ontstaan van geweld in gevangnissen zijn twee verklaringen te geven. De eerste – het deprivatiemodel – verklaart het gedrag van gedetineerden als reactie op de problemen en de ontberingen van het leven in de gevangenis. Agressie wordt dan gezien als aanpassing op het gevangenisleven. De tweede verklaring – het invoermodel – herleidt het gedrag van de gedetineerden tot attitudes, normen en ervaringen die zij reeds opdeden vóór hun vrijheidsbeneming. De auteurs vragen zich af welke verklarende waarde deze beide theorieën hebben en of het type gevangenis ook medebepalend is. Er werden 373 personen uit een viertal Amerikaanse jeugdgevangnissen, die varieerden in hardheid van het gevangenisregiem, ondervraagd. Gebruik werd gemaakt van de pad-analyse en de Likert schaaltechnieken. De auteurs vonden dat beide modellen agressief gedrag van gedetineerden konden verklaren. Maar ook het type gevangenis is van invloed op het ontstaan van agressiviteit, want hoe meer het gevangenis-klimaat zich kenmerkt door dwang en onderdrukking, des te groter is de neiging van de gedetineerden om zich tegen elkaar te keren.

Met literatuuropgave.

30

Smith, D. E. *Local corrections, a profile of inmate concerns.*

Criminal justice and behavior, an international journal, 11e jrg., nr. 1, maart 1984, blz. 75–100.

Dit artikel is geschreven in het licht van het historische en functionele verschil tussen de 'local jail' en de 'state prison' in de Verenigde Staten. De omstandigheden in de eerstgenoemde zouden veel slechter zijn, hoewel daar volgens de auteur weinig onderzoek naar is gedaan en de aandacht altijd meer is gericht geweest op de 'prison'. De auteur onderzocht de voorkeur van gedetineerden in drie huizen van bewaring (USA). Hiervoor werd een bewerkte versie van de 'Prison preference inventory' van H. Toch gehanteerd. De resultaten worden afgezet tegen de voorkeuren van gedetineerden in gevangnissen. Naar voren komt dat

deze voorkeuren bij beide categorieën gelijk zijn. Op de voorkeur van gedetineerden in huizen van bewaring zijn verschillen in ras en eerdere opsluiting van invloed. De verschillen zijn meer terug te brengen tot verschil in persoon dan tot verschil in inrichting. Er waren twee patronen te ontdekken: 1) blanken en degenen die minder ervaring hadden met opsluiting hadden een grotere voorkeur voor bescherming tegen anderen (veiligheid) en voor sociale stimulatie en daarnaast privacy. 2) Zwarten en zij die meer ervaring hadden met opsluiting toonden een grotere behoefte aan activiteit en ondersteuning en daarnaast een zo groot mogelijke vrijheid. De auteur stelt dat, ook t.a.v. het gehanteerde onderzoeksinstrument, nadere studie moet worden verricht.
Met literatuuropgave.

Psychiatrische zorg

31

Marle, H. J. C. van. *De behandelingsgevangenis ter discussie.*

Delikt en delinquent, 14e jrg., nr. 4, april 1984, blz. 295-302 (N).

76

Voor geestelijk gestoorde gedetineerden lijkt opname ex art. 47/120 GM in een psychiatrische inrichting of een t.b.r.-kliniek de meest voor de hand liggende oplossing. In de praktijk ligt dit moeilijk omdat de t.b.r.-inrichtingen een te beperkte capaciteit hebben en de psychiatrische inrichtingen niet alleen een te hoge opnamedrempel hebben maar ook een niet-geëigende omgeving bieden voor een t.b.r.-gestelde. Binnen het gevangeniswezen probeert men hiervoor een oplossing te vinden in de vorm van een 'behandelingsgevangenis' waarin verschillende vormen van (psycho)therapie kunnen worden gegeven door extramurale therapeuten. Volgens de auteur zijn er aan deze constructie zoveel procedurele, juridische en diagnostische complicaties verbonden, dat het veel eenvoudiger en doeltreffender lijkt om de capaciteit van de bestaande t.b.r.-inrichtingen te vergroten.

32

Rosenthal, P. A. and S. Rosenthal. *Suicidal behavior by preschool children.*

American journal of psychiatry, 141e jrg., nr. 4, april 1984, blz. 520-525.

Om beter zicht te krijgen op de achtergronden van zelfmoordneigingen bij kleine kinderen tussen de 2½ en 5 jaar, hebben de auteurs een groep van deze kinderen onderzocht en vergeleken met een andere groep kinderen die wel geestelijke stoornissen vertoonden maar geen neiging tot zelfmoord hadden. In enkele tabellen zijn de kenmerken van de beide groepen op een overzichtelijke wijze geordend. Met behulp van een aantal gedragsbeschrijvingen geven de auteurs aan waarin de kinderen met zelfvernietigend gedrag

verschillen van de andere kinderen. Zij zijn over het algemeen agressiever waarbij zij zichzelf niet ontzien: zij zijn impulsiever; zij hebben meer morbide ideeën en zijn vaak overgeactiveerd. Eén van de opvallendste dingen is volgens hen dat deze kinderen ook een hogere pijngrens lijken te hebben. In hun conclusies komen de auteurs tot de slotsom dat de verbanden tussen de gedragsafwijkingen en de voorgeschiedenis van de kinderen sterk zijn en dat zelfmoordneigingen bij de jonge kinderen als een maatschappelijk probleem dienen te worden beschouwd, te vergelijken met de aanvankelijk eveneens niet onderkende 'kinder mishandeling'. In preventief opzicht zou meer kunnen worden gedaan.

Met literatuuropgave.

33

Taylor, R. L. *Marital therapy in the treatment of incest*. Social casework, 65e jrg., nr. 4, april 1984, blz. 195-202 (USA).

77 De auteur gaat uitsluitend in op de pathogenese van incest. Incest wordt daarbij gedefinieerd als het sexueel aanraken van een kind door een volwassene uit één gezin voor de bevrediging van de volwassene. Met behulp van modellen uit de gezinstherapie wordt beschreven dat in het gezin waar incest plaats vindt, grenzen doorbroken worden. Mogelijk vindt er zelfs een rolwisseling plaats waarbij de dochter in diverse opzichten de rol van moeder overneemt. Onder meer t.g.v. schaamte, gebrek aan vertrouwen en het geheim van de incest leeft het gezin veelal geïsoleerd. De auteur werkt het gegeven uit dat de ouders van het gezin waarin incest plaats vindt als kind meestal in enig opzicht misbruikt zijn. Tengevolge daarvan is er veelal sprake van elkaar tegensprekende verwachtingen in de latere relatie. Op grond van deze analyses wordt een behandelingsmodel uitgewerkt, waarbij het huwelijk centraal staat. De auteur gaat daarbij ook in op de basisvoorwaarden waaraan voldaan moet worden alvorens men aan deze therapie kan deelnemen.

Met literatuuropgave.

Kinderbescherming

34

Bonkowski, S. E., S. Q. Bequette and S. Boomhower. *A group design to help children adjust to parental divorce*.

Social casework, 65e jrg., nr. 3, maart 1984, blz. 131-137 (USA).

Om de vaak traumatische ervaring van een echtscheiding voor de kinderen op te vangen is een acht weken durende groepstherapie opgezet. In dit artikel doen de auteurs verslag van deze therapie. Zij stellen daarbij als uitgangspunt dat kinderen juist vanwege het feit dat zij niet of nauwelijks bij de relatie-problemen

van hun ouders zijn betrokken in de eerste plaats hulp nodig hebben. Elke week werden acht à tien kinderen uitgenodigd om gedurende ongeveer anderhalf uur van gedachten te wisselen over de ervaringen die zij gemeenschappelijk hebben. Deze discussies beogen volgens de auteurs de kinderen een realistisch beeld te geven van hun ouders, en vervolgens zichzelf in hun situatie ook beter te leren kennen. Tijdens de laatste bijeenkomst wordt met de kinderen over hun toekomst gepraat. De evaluatie van deze therapie heeft volgens de auteurs opgeleverd dat zo'n reeks bijeenkomsten bijdraagt tot een beter functioneren van kinderen die in een echtscheidings situatie terecht komen.

Met literatuuropgave.

35

Murray, L. *A review of selected foster care-adoption research from 1978 to mid 1982.*

Child welfare, 63e jrg., nr. 2, maart/april 1984, blz. 113-124 (USA).

78

In deze literatuurstudie met betrekking tot recent onderzoek (van 1978 tot midden 1982) naar de verblijfsduur in pleeggezinnen, adoptieresultaten, de rol van pleegouders en herplaatsing in de pleegzorg, wordt aangetoond dat er vooruitgang geboekt is in de theorie en de praktijk van de kinderbescherming. Een belangrijke indicatie voor een korte verblijfsduur van kinderen in pleeggezinnen is frequent contact met de echte ouders. Hoe ouder een kind is en hoe langer de verblijfsduur, des te kleiner wordt de kans op terugkeer maar ook op adoptie. Kinderen die betrokken zijn bij transraciale adopties of adoptie door eenoudergezinnen maken het even goed als kinderen die geadopteerd zijn door ouders met dezelfde huidskleur of twee-oudergezinnen. Een groot gezin is een positieve factor bij adoptie. Pleegoudertraining blijkt van groot belang te zijn, vooral voor de betrokkenheid van de pleegvaders. Maatschappelijk werkers moeten zorgvuldiger onderscheid maken tussen pleegzorg en adoptie. Een deel van de pleegkinderen komt later weer in het systeem terecht. Het is van belang hen te identificeren en nazorgstrategieën te ontwikkelen die deze terugval kunnen voorkomen.

Met literatuuropgave.

36

Proch, K. and J. Howard. *Parental visiting in foster care: law and practice.*

Child welfare, 63e jrg., nr. 2, maart/april 1984, blz. 139-184 (USA).

Het bezoek van ouders aan hun kinderen die in pleeggezinnen verblijven is een belangrijk element zowel in het kader van gezinshereniging als van ontzetting uit de ouderlijke macht. Dit wordt erkend in federale en staatsstatuten. Sommige Staten willen dat het bezoek van de ouders aangemoedigd wordt,

andere staan toe dat het achterwege laten van bezoek als argument tot beëindiging van de ouderlijke macht gebruikt wordt door justitie. De auteurs bestudeerden 19 Staatsstatuten en kwamen tot de conclusie dat geen van alle voldeed aan de eis dat ouders en kind niet te ver uit elkaar wonen en de eis dat de procesrechtelijke belangen van de ouders, beide opgenomen in de federale Adoption Assistance and Child Welfare Act van 1980, veilig zijn gesteld. De meeste statuten bevatten evenmin de voorzieningen die de drie modelstatuten voor het beëindigen van de ouderlijke macht voorschrijven. Vaak bevatten de statuten slechts vage verwijzingen naar het bezoekrecht. Het mislukken van het bezoek is een oneigenlijke basis voor ontzetting uit de ouderlijke macht, maar wanneer het als argument gebruikt wordt, moet de overheid er ook voor zorgen dat de overheid het bezoek aanmoedigt. De schrijfsters geven een aantal aanbevelingen voor een redelijk compromis tussen de noodzaak de mogelijkheid te bieden de ouderlijke macht te beëindigen als ouders hun kind niet bezoeken en de noodzaak voor de instanties bezoek aan te moedigen.

37

Robbins, S. P. *Anglo concepts and indian reality: a study of juvenile delinquency.*

Social casework, 65e jrg., nr. 4, april 1984, blz. 235-241 (USA).

79

Er zijn vele tegenstrijdige theorieën m.b.t. de delinquentie van jeugdigen. Alhoewel er een wisselende terminologie gehanteerd wordt, blijkt het 'gebonden zijn aan de maatschappij' toch een belangrijke rol te spelen. De auteur onderzocht een belangrijke variabele van deze theorie, die door Travis Hirschi gedefinieerd wordt als 'attachment'. In deze theorie kunnen aantrekking en afstoting t.a.v. instituties en personen op hetzelfde moment elkaar neutraliseren. Deze neutralisatie is in de theorie de verbinding tussen 'attachment' en delinquent gedrag. De auteur heeft een en ander onderzocht bij Indiaanse jeugd (Florida). Het blijkt dat deze jongeren zeer adequaat zijn gesocialiseerd, zowel binnen de Indiaanse als de Engels-Amerikaanse cultuur. De relaties in de Indiaanse gemeenschap volgen de traditionele Indiaanse conventie, de relaties daarbuiten worden gekenmerkt door patronen uit één van beide culturen. De auteur interpreteert de gegevens en stelt dat jongeren die delinquent gedrag vertonen, relatief vrij staan t.o.v. elk van beide culturen. Gezien de mate van delinquent gedrag, lijken veel normen 'geneutraliseerd' te worden. Met literatuuropgave.

Politie

38

Cannings, D. M. *Myths and stereotypes. Obstacles to effective police intervention in domestic disputes involving a battered woman.*

Police journal, 57e jrg., nr. 1, januari-maart 1984, blz. 43-56 (GB).

De auteur gaat in haar boeiende artikel vooral in op de psychologische aspecten die een rol spelen bij de politicus of -vrouw, die intervenueert in huiselijke twisten. Gesteld wordt dat de politie in veel gevallen de gaten vult tussen de meer gespecialiseerde hulpverleners. Daarnaast is de politie 7 x 24 uur bereikbaar. Voor de auteur is de bedoeling van de interventie: behulpzaam zijn bij de poging van de individu de huidige problemen op te lossen door het leren van andere en gezondere manieren voor het oplossen van huiselijke conflicten. In dit kader worden onder meer besproken: de vooroordelen van de agent (die onderworpen is geweest aan hetzelfde socialisatieproces als de rest van de samenleving), de weigering van het slachtoffer om een klacht in te dienen of het intrekken van de klacht, de redenen waarom veel vrouwen in de gewelddadige situatie blijven en de al of niet klasse-gebondenheid van vrouwenmishandeling (het blijkt zeker niet uitsluitend een probleem van de lagere klassen te zijn).
Met literatuuropgave.

80

39

Finnimore, P. *What should be the relationship between policing and politics in contemporary society?*

Police journal, 57e jrg., nr. 1, januari-maart 1984, blz. 8-18 (GB).

De auteur gaat in dit opstel - waarmee hij in 1982 de 'Queen's police gold medal essay competition' won - in op de al dan niet gewenste afhankelijkheid van het politie-apparaat van 'bemoeienis van buiten'. Veel politiefunctionarissen in Engeland stellen dat juist de onafhankelijkheid van druk van buiten hen in staat stelt de wet onpartijdig te verdedigen. De auteur geeft een overzicht van het debat van de laatste twintig jaar over deze kwestie. Hij vraagt zich vervolgens af waar een groter bedreiging voor de persoonlijke vrijheid ligt: in de mogelijkheid dat de lokale of centrale overheid richting geeft en controleert (met het risico dat de politie het middel wordt waarmee gekozen meerderheden protesterende minderheden onderdrukken) of in de mogelijkheid dat machtige hoofdinspecteuren (chief constables) de wet hanteren op een manier die een afspiegeling is van hun eigen politieke visie en vooroordelen en die buiten de controle van de maatschappij valt. De auteur ziet in ieder geval voordelen van een nieuw systeem om klachten te onderzoeken.
Met literatuuropgave.

40

Jones, J. M. *Organizational or victim needs: the implications for a policing by objectives strategy.*
Police journal, 54e jrg., nr. 3, juli-september 1983, blz. 276-289 (GB).

In één stedelijke sector en twee plattelandssectoren van een representatief provinciaal politiekorps in Engeland werd in juli en augustus 1982 een onderzoek gehouden naar de mate waarin de bevolking tevreden is met het optreden van de politie. De studie werd verricht door middel van een schriftelijke attitudemeting onder 99 politie-ambtenaren en interviews met 120 slachtoffers van inbraken en autodiefstallen. In dit artikel wordt de nadruk gelegd op de implicaties van de resultaten van dit onderzoek voor de beleidsplanning van de politie. Gebleken is, dat in de relaties politie-organisatie-politie-ambtenaar en politie-ambtenaar-slachtoffer verschillende, en vaak tegenstrijdige belangen meespelen. Bovendien bestaat er een discrepantie tussen de wijze waarop slachtoffers aankijken tegen de aandacht die ze van de politie krijgen, en de wijze waarop politie-ambtenaren dit doen. Om de belangen van politie en publiek op elkaar af te stemmen, stelt de auteur een viertal door de politie te nemen beleidsmaatregelen voor, te weten: 1) de vaardigheid van politiemensen in de omgang met burgers vergroten, 2) de stand van zaken in het opsporingsonderzoek regelmatig terugkoppelen naar het slachtoffer, 3) de surveillancetaken beter sturen, gericht op de specifieke behoeften per wijk, en 4) normen opstellen voor een adequaat reageren op meldingen van misdrijven, om beter aan de behoeften van slachtoffers tegemoet te kunnen komen. Met literatuuropgave.

81

41

Lester, D. *The murder of police officers in American cities.*

Criminal justice and behavior, an international journal, 11e jrg., nr. 1, maart 1984, blz. 101-113.

In dit onderzoek worden een aantal karakteristieken van steden geïdentificeerd, die verband houden met het aantal moorden op politiemensen in deze steden. De auteur baseert zich daarbij op diverse studies. De kans dat een politie-agent vermoord wordt, is hoger naarmate een stad groter is, meer zuidelijk gelegen, een lagere bevolkingsdichtheid heeft, een hogere dichtheid in vuurwapenbezit en een groter aantal moordzaken. Een koppeling tussen deze kans en kenmerken van de politiekorpsen is minder duidelijk te leggen. In feite is deze koppeling interessanter omdat kenmerken van steden minder makkelijk te beïnvloeden zijn. Duidelijk wordt wel dat steden die minder geld uitgeven aan het politie-apparaat, meer mensen verliezen. Eén en ander verdient nader onderzoek.

Met literatuuropgave.

42

Leur, A. van de. *Toelaatbaarheid voorinformatie aan media in geding.*

Algemeen politiebld, 133e jrg., nr. 9, 28 april 1984, blz. 195-199 (N).

Het overlegorgaan 'Justitie-Politie-Pers' is bezig met een inventarisatie binnen de politiekorpsen van het beleid met betrekking tot het verstrekken van informatie aan de pers over een op handen zijnd politietoedreden. Aangezien ook het aspect van het verstrekken van initialen van slachtoffers en verdachten aan de publiciteitsmedia vragen oproept, lijkt het de auteur zinvol om door middel van dit artikel de discussie in een breder verband te voeren. Na eerst uiteengezet te hebben wanneer de Groningse gemeentepolitie informatie over een komend optreden verstrekt, geeft de auteur een kort historisch overzicht van het gebruik van initialen van verdachten en/of slachtoffers in de media. Vervolgens worden er een aantal meningen weergegeven van journalisten, leden van de rechterlijke macht, reclassering, advocaten en justitie, die nogal uiteen blijken te lopen. Tot slot publiceert de auteur integraal de leidraad, op basis waarvan de voorlichting aan de pers in de gemeente Groningen geschiedt en die tot stand is gekomen na overleg met de regionale mediavertegenwoordigers. Met het bekend maken van deze leidraad hoopt de auteur een aanzet te hebben gegeven voor een uniforme regeling van de persvoorlichting van de kant van de politie.

82

43

Stevens, J. W. *Basic and advanced training of police officers: a comparison of West Germany and the United States.*

Police studies, 6e jrg., nr. 3, herfst 1983, blz. 24-35.

Het opleidingssysteem voor politie-ambtenaren in West-Duitsland omvat basisopleiding voor de lagere rangen, voortgezette opleiding voor de hogere rangen en een opleiding voor de hoogste rangen. Er bestaan tevens opleidingen voor speciale functies bij de politie te water, de politieluchtvaartafdeling en bij de terroristenbestrijding. Na een overzicht te hebben gegeven van de toelatingseisen en de lesprogramma's voor de basisopleiding en de voortgezette opleidingen bespreekt de auteur de tweejarige opleiding voor de hoogste rangen, die gegeven wordt op de Polizei-Fuehrungsakademie te Hiltrup. Hier worden ook seminars en conferenties gehouden die elke hogere politie-ambtenaar verplicht is minstens eens in de zeven jaar bij te wonen. De Duitse opleiding is, vergeleken met de Amerikaanse, veel meer gestructureerd. Ze is sterk gestandaardiseerd en geconcentreerd in een klein aantal opleidingsscholen, terwijl er voor elk niveau gerichte lesprogramma's zijn. In Amerika stelt elke staat zijn eigen minimumeisen die alleen betrekking hebben op de basisopleiding en dan nog slechts per onderwerp een minimum aantal lessen voorschrijven. In de opleiding voor de hoogste rangen spelen in Amerika hoofdzakelijk de universiteiten een rol.

Drugs

44

Baanders, A. *Amsterdams heroïneplan lost niets op.* Intermediair, 20e jrg., nr. 17, 27 april 1984, blz. 7-13 (N).

Het plan van het Amsterdams gemeentebestuur om heroïne onder medisch toezicht vrij te gaan verstrekken is volgens de auteur een stap in de goede richting, maar gaat volgens hem niet ver genoeg. In dit artikel wordt ingegaan op de eigenlijke argumenten voor en tegen vrije heroïneverstrekking. Op grond hiervan komt de auteur tot de conclusie dat alleen totale legalisering van heroïne tot een oplossing zal leiden van het probleem. Hiervoor worden twee redenen aangegeven, te weten: 1) Legalisering zal leiden tot het langzamerhand verdwijnen van de collectieve obsessie ten aanzien van heroïne. Daardoor zal het enerzijds mogelijk worden de individuele verslavingsproblemen op een evenwichtiger wijze tegemoet te treden en anderzijds zal heroïne daarmee haar aantrekkingskracht op jeugdige mensen verliezen. 2) De waarde van heroïne zal zodanig verminderen dat de exorbitant hoge winsten op de zwarte markt sterk zullen afnemen. Zodoende zal de criminele en/of corrupte belangengroeperingen achter de illegale handel het machtigste wapen uit handen worden genomen. Tot slot merkt de auteur op dat de tijd nog niet rijp is om tot legalisering over te gaan. Daarover zal men het internationaal eerst eens moeten worden. Met literatuuropgave.

83

45

Ben-Yehuda, N. and S. Einstein. *Human garbage and physical garbage: a sociological case example of institutional violence.*

International journal of the addictions, 19e jrg., nr. 1, 1984, blz. 1-23.

Op de grote vuilstortplaats van Tel Aviv verkoopt een particuliere apotheker sinds 1981 op grote schaal methadon aan Israëliëse druggebruikers. In dit artikel schetsen de auteurs de ontstaansgeschiedenis en achtergronden van dit omstreden, zogenaamde 'methadonprogramma'. Van officiële zijde wordt het Israëliëse druggebruik systematisch ontkend, met het gevolg dat gebruikers worden geïsoleerd, gestigmatiseerd en dat hen principiële rechten op een passende behandeling worden onthouden. Druggebruikers worden van al hun andere rollen dan die van verslaafde ontdaan. De auteurs zetten uiteen dat dit proces als een schoolvoorbeeld van labeling tot deviantie beschouwd kan worden. Ze spreken zelfs van institutioneel geweld tegen de gemeenschap van druggebruikers, omdat alle betrokken overheidsorganen en instanties de bestaande toestand stilzwijgend goedkeuren. Type-rend voor deze houding zijn de ontwijkende reacties, die door deze officiële instanties werden gegeven op een schriftelijk verzoek van een der auteurs om in de

misstanden op de vuilstortplaats in te grijpen.
Met literatuuropgave.

46

Fabriek, A. *Heroïneverstrekking door artsen*.
Medisch contact, 39e jrg., nr. 16, 20 april 1984,
blz. 501-504 (N).

Na de overeenkomsten te hebben aangegeven tussen de verschillende discussies in de afgelopen tien jaar rondom de gereguleerde verstrekking van heroïne door artsen (inclusief het laatste voorstel van B en W van Amsterdam), draagt de auteur een aantal argumenten aan om aan te geven waarom het ongewenst is over te gaan op verstrekking van heroïne door artsen. Er wordt ingegaan op farmacokinetische aspecten (methadon versus heroïne) en op medische aspecten. Vervolgens wordt de Amsterdamse situatie in beeld gebracht, waarbij de auteur o.a. opmerkt dat er een variëteit in het hulpaanbod is, van enkel methadonverstrekking tot en met intensieve (klinische) therapie, dat qua capaciteit toereikend is en qua kwaliteit en professionaliteit toeneemt en verbetert. Zijns inziens is het noodzakelijk verdere voorwaarden te scheppen om dit gevarieerde hulpaanbod te stroomlijnen en uit te breiden. Tot slot wordt er opgemerkt, dat het betreuenswaardig is dat de communicatie tussen B en W van Amsterdam met de direkt betrokkenen niet tot stand is gebracht en hij pleit voor een gedifferentieerde, wel doordachte aanpak, welke zijns inziens tot de mogelijkheden behoort.
Met literatuuropgave.

84

47

Kaplan, C. D. *The uneasy consensus: prohibitionist and experimentalist expectancies behind the International Narcotics Control System*.
Tijdschrift voor criminologie, 26e jrg., nr. 2, maart/april 1984, blz. 98-109 (N).

De auteur stelt in dit artikel dat de recente druk op Nederland een gezamenlijke internationale poging is om het sociale beleid ten aanzien van de drugproblematiek, zoals deze gevoerd wordt sinds begin deze eeuw, te consolideren. Dit beleid, neergelegd in de verdragen van Shanghai 1909 en Den Haag 1912 komt neer op prohibitie. Het Nederlandse beleid is in strijd met de prohibitie. De auteur haalt hierbij recente voorbeelden aan, zoals de huisdealer in de Kokerjuffer in Enschede en de gereguleerde verstrekking van o.a. heroïne in Amsterdam. Zowel in Enschede als in Amsterdam worden drugs verstrekt met het oog op doeleinden die liggen zowel op het gebied van gezondheidszorg als van wetenschappelijk onderzoek. De auteur beperkt zich hierbij tot een sociologische analyse van de achtergrond van de aanpak van het drugprobleem. Hij baseert zich hierbij op wat Durkheim in zijn studie van sociale geledingen noemt 'the non-contractual elements of contract'. De internationale op-

schudding (m.n. Zweden en West-Duitsland) vanwege de experimenten in Nederland, wijst er op hoe angstig men is om het prohibitiebeleid los te laten. Met literatuuropgave.

48

Leuw, E. *Door schade en schande.*

Tijdschrift voor criminologie, 26e jrg., nr. 2, maart/april 1984, blz. 149-167 (N).

De geschiedenis van de Amsterdamse drug-hulpverlening wordt in dit artikel geschetst in een drietal fasen. In de eerste fase tot ongeveer 1973 werd de traditie gevestigd van uitbesteding van het sociale beleid aan autonome (particuliere) instellingen. De oplossing voor het drug-probleem werd simpelweg in termen van begrip en tolerantie gesteld. In de tweede fase, tussen 1974 en 1980, leidde deze weg tot ernstige problemen. De auteur laat zien hoe de gemeentelijke overheid en de particuliere instellingen een jarenlang spel hebben opgevoerd, gebaseerd op irreële verwachtingen in een situatie van feitelijke onmacht. Dit gebeurde zowel bij de hulpverlening aan autochtonen als bij Surinaamse verslaafden. Deze ontwikkeling heeft er toe geleid dat de in het sociale beleid nagestreefde oplossing een probleem op zich zelf werd. Een ontwikkeling die niet kon worden onderbroken dan nadat het echec in alle duidelijkheid aan het daglicht was getreden. De derde fase, vanaf 1981, is te typeren met termen als versobering, pragmatisme, centralisering en verzakelijking. In deze fase wordt een drastische koerswijziging ingezet met betrekking tot de organisatie en de doelstellingen van de drug-hulpverlening.

Met literatuuropgave.

49

Maatregelen om druggebruik te voorkomen en te verminderen. *Themanummer.*

Bulletin on narcotics, 35e jrg., nr. 3, juli/september 1983, (VN-publikatie).

Dit themanummer is samengesteld n.a.v. een verzoek van de Commission on Narcotic Drugs van de V.N. aan de Division of Narcotic Drugs (de uitgever van dit tijdschrift) om informatie over de sociaal-economische gevolgen van druggebruik, afkomstig uit de lidstaten, samen te vatten en te publiceren. Tevens verzocht de Commission het rapport van de Expert Group on Drug Abuse Reduction in het Bulletin op te nemen. Aan deze beide vragen komt de Division tegemoet in de eerste twee artikelen van het themanummer. In een derde artikel geeft het VN-secretariaat een samenvatting van de resultaten van een onderzoek naar 67 nationale programma's op het gebied van drugpreventie en behandelingsmaatregelen. R. A. Lindblad geeft een overzicht van de Bezorgde Ouders Beweging in de V.S., een landelijk netwerk van 4000 organisaties ter

voorkoming van druggebruik, dat grote invloed heeft op wetgeving en beleid.

S.Q. Quejas beschrijft het Philippijnse experiment: de rol van niet-overheidsorganisaties om in samenwerking met de Dangerous Drugs Board van de overheid te komen tot drugpreventieprogramma's.

U. Avico c.s. publiceert de resultaten van een Italiaans onderzoek naar het gebruik van opiaten door jongelui die gekeurd werden voor militaire dienst. Hiervoor werden in 1980 en 1982 van resp. 15.266 en 15.874 respondenten d.m.v. een urineonderzoek en het invullen van een vragenlijst gegevens verzameld.

R. Ingold en *C. Olivenstein* presenteren enige resultaten van een onderzoek naar druggebruik in de regio Parijs, uitgevoerd in 1981 en 1982. In het laatste artikel geven *C. Amaral Dias* en *F. Fouto Polvora* een beschrijving van 5419 druggebruikers die in de periode 1978 tot 1981 drie regionale centra in Portugal bezochten.

50

Oetting, E. R. and F. Beauvais. *The drug acquisition curve: a method for the analysis and prediction of drug epidemiology.*

International journal of the addictions, 18e jrg., nr. 8, 1983, blz. 1115-1129.

86

In 1977 en 1981 hebben de auteurs van dit artikel een enquête gehouden onder in Amerika geboren jongeren van zeventien en achttien jaar, waarin werd gevraagd op welke leeftijd zij voor het eerst de drugs alcohol, tabak en marihuana hebben gebruikt. De resultaten van deze surveys werden grafisch weergegeven in de zgn. drug-kennismakingcurve. Analyse van deze curve leverde gegevens op over de kans die men op elke bepaalde leeftijd loopt om met de genoemde drugs in aanraking te komen, alsmede over het vermoedelijke maximum percentage van mensen dat daadwerkelijk met deze drugs kennismaakt. De curve is bovendien betrouwbaar gebleken als voorspeller van de toekomstige omvang van het gebruik van de drie drugs. De auteurs wijzen echter ook op de beperkingen van de door hen gehanteerde methode. Om op de kennismakingcurve drugbeleid te kunnen baseren, dient de methode nog verder gevalideerd te worden. Dit kan naar hun mening het beste gebeuren door het onderzoek uit te breiden naar andere drugs. Momenteel zijn zij daarom bezig met dataverzameling betreffende overige drugs.

Boekwerken

Over de adressen der bibliotheken waarbij de genoemde publikaties ter inzage kunnen worden gevraagd, kunnen inlichtingen worden ingewonnen bij het Wetenschappelijk Onderzoeken Documentatiecentrum, Schedeldoekshaven 100, 's-Gravenhage, tel. 070-706553/55.

Broer, W., en A. J. Cozijnsen. *Organisatie-ontwikkelingsproject gemeentepolitie Lelystad*; een evaluatie van de veranderingsdoelen en -strategieën van politiekorpsen; deelrapport 1.
's-Gravenhage, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Directie Politie, Afdeling onderzoek en ontwikkeling, 1983.

87

Broer, W., en A. J. Cozijnsen. *Organisatie-ontwikkelingsproject gemeentepolitie Almere*; een evaluatie van de veranderingsdoelen en -strategieën van politiekorpsen; deelrapport 2.
's-Gravenhage, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Directie politie, Afdeling onderzoek en ontwikkeling, 1983.

Clarke, R. V., and M. Hough. *Crime and police effectiveness*.
London, H.M.S.O., 1984.

Cozijn, C. *Schadefonds geweldsmisdrijven*.
's-Gravenhage, Ministerie van Justitie, Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, 1984.

Crime and criminal policy in Sweden.
Stockholm, National Swedish council for crime prevention, 1984.

Crime and justice; vol. 4; ed. by M. Tonry and N. Morris.
Chicago, University of Chicago press, 1983.

Crime control in Britain; a review of policy research; ed. by R.V.G. Clarke and D. B. Cornish.
Albany, State university of New York press, 1983.
Sunny series on critical issues in criminal justice.

Current Swedish legislation on narcotics and psychotropic substances.
Stockholm, National Swedish council on crime prevention, 1984.

Cusson, M. *Le contrôle social du crime*; préf. A. Peyrefitte; 1re éd. Paris, Presses universitaires de France, 1983.

Dorp, S. H. van., en C. M. Koop. *Alternatieve straffen voor jeugdigen ter vervanging van vrijheidsstraffen.* Leiden, Rijksuniversiteit, 1984.

Explanatory report on the European convention on the compensation of victims of violent crimes. Strasbourg, Council of Europe, 1984.

Face à la délinquance: prévention, répression, solidarité; rapport au Premier ministre; prés. G. Bonnemaïson. Paris, La Documentation Française, 1983.
Collection des rapports officiels.
Commission des maires sur la sécurité.

Gabert, V. *Ontwerp-verslag inzake de fraude ten nadele van de communautaire begroting.* Z.pl., Europees parlement, Commissie voor begrotingscontrole, 1984.

Godfroy, F., en R. van der Velden. *Opsporing verkocht: mensenjacht via de televisie.* Den Bosch, Vereniging van reklasseringsinstellingen, 1984.

Helvoort, J. R. van, en R. N. J. Kamerling. *Geopend: jacht op de fraudeurs; 1e dr.* Utrecht, Spectrum, 1983.

Hezewijk, R. van, en L. Gunther Moor. *Criminaliteit als sociaal conflict: een exploratief onderzoek naar de afhandeling van eenvoudige diefstal en te lage aangifte van inkomstenbelasting en de effecten daarvan op de later criminale carrière, respectievelijk op latere aangiften van inkomstenbelasting.* Nijmegen, Katholieke universiteit, Criminologisch instituut, 1983.

Opsporing gezocht; rapport over het seizoen 1982/1983 van de begeleidings- en evaluatiecommissie periodieke opsporingsberichtgeving per televisie. Z.pl. en uitg., 1984.

Prevention, The, of crime among young people; (chairman R. Kilroy-Silk) Chichester, Parliamentary all-party penal affairs group, 1983.

Prospective studies of crime and delinquency; ed. by K. Teilmann-van Dusen and S. A. Mednick. Boston, Kluwer-Nijhoff, 1983.
Longitudinal research in the behavioral, social and medical sciences.

Prijs, De, van het gevangeniswezen hier en elders; rapport van de werkgroep cijfermatige ontwikkelingen gevangeniswezen; (voorz. H. W. van Hijckema). Den Haag, Ministerie van justitie, 1984.

Qualitate qua; een kaleidoscopische weergave van kwaliteitsontwikkelingen bij de politie in relatie tot de visie van W. H. G. Hettterscheid. Nijmegen, Gemeentepolitie, 1984.

Rassat, M. L. *Pour une politique anti-criminelle du bon sens.*

Paris, La Table ronde, 1983.

Trojanowicz, R. *An evaluation of the neighborhood foot patrol program in Flint, Michigan;* in collab. with R. Baldwin, D. Banas, D. Dugger et al.

Z.pl., Michigan state university, ca. 1983.

Uniform crime reporting statistics; statistical review 1976–1982.

Ottawa, Canadian centre for justice statistics, 1983.

Vaere, Ch. L. G. de. *'De politie, burgerlijk ongehoorzaam?'*

Z.pl., z. uitg., 1984.

Weglopen; een inventariserende studie naar de wegloupproblematiek van kinderen uit de residentiële kinderbescherming; onder red. van P. v.d. Berg en T. Beereboom.

Leiden, Rijksuniversiteit, Vakgroep klinische- en orthopedagogiek, 1984.

Redactieraad:

dhr. W. M. Been
drs. M. W. Bol
dr. M. J. M. Brand-Koolen
mr. M. R. Duintjer-Kleijn
dr. P. C. van Duyne
dr. J. J. M. van Dijk
dr. C. Fijnaut
dr. J. Junger-Tas
mr. T. van der Minne-Frank
dr. G. J. Veerman

Redactie

mr. T. van der Minne-Frank
mr. M. R. Duintjer-Kleijn

Coördinatie literatuuroverzicht

W. M. Been

Voor inlichtingen: 070-706555 ('s middags)

Adreswijzigingen en opzeggingen uitsluitend schriftelijk met gebruikmaking van de adreskaart waarop het (oude) adres vermeld staat.

Aanvragen voor nieuwe abonnementen dienen eveneens schriftelijk te geschieden.

Correspondentieadres:

Administratie Justitiële Verkenningen
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie-
centrum.

Postbus 20301, 2500 EH 's-Gravenhage.

Uitgave van

Het Ministerie van Justitie

Druk

Staatsdrukkerij, 's-Gravenhage

Opname in dit blad betekent niet dat de inhoud der artikelen het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.